

JUTRANJE NOVOSTI

Izhaja vsak dan zjutraj, izvenredni ponedeljke.

Mesečna naročnina:

v Ljubljani Din 10.—, po pošti Din 12.—, inozemstvo Din 20.—

Uredništvo: Wolfova ulica št. 1/I. — Telefon št. 213

Brzojavni naslov: „Novosti-Ljubljana“.

Upravništvo: Marijin trg št. 8. — Telefon št. 44.

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifu.

Pisnim vprašanjem naj se priloži znamka za odgovor.

Račun pri poštnem ček. uradu št. 13.238.

20. september 1908.

Danes je preteklo petnajst let, odkar je močila nedolžna kri slovenskih žrtv ljubljanske ulice. Pred petnajstimi leti so na današnji večer pokale v Ljubljani vojaške puške, avstrijski bajoneti so se rdečili s slovensko krvjo, germanško nasilje je praznovalo svoj dan...

Pomembna je ta obletnica, ne samo za nas Slovence, temveč tudi za vse one narode, ki menijo, da bodo z nasiljem zatrti narodnost onih nesrečnikov, ki jih je kruta usoda vrgla pod njihov jarem, glasen memento vsem, da rodi vsako nasilje odpor, ki je mnogokrat močnejši, kakor uporabljena sila in pod katerim se rušijo vse nade in vsa prizadevanja potujočevalcev.

Ptujski dogodki so izzvali nepopisno ogorčenje ne samo pri Slovencih, temveč celo pri naših najhujših nasprotnikih Nemcih. Sami so priznali, da si je dalo nemstvo in nemškutarstvo s svojim divjanjem v Ptuj najlepši dokaz svoje kulture. Zato se ni čuditi, da je vsplamtel v slovenskih dušah in da se je širil val ogorčenja radi postopanja nemškutarstva svojati in še v večji meri radi postopanja avstrijskih oblastev, ki so uporabljala, kakor je povdarjal dr. Triller na onem zgodovinskem protestnem shodu pred Mestnim domom, dne 18. septembra 1908, dvojno mero, mero protekcije za Nemce in mero izkoriščanja in zatiranja za Slovence. Desettisočglava množica je dala duška svojemu gnevu, pokazala in povedala je, da se ne da na svoji grudi tlačiti in zasramovati privrancen, ki živi od njenih žuljev.

Slovenska duša je silno mirna in pothlevna in prav ničesar se tedaj ne bi zgodilo, če ne bi Nemci v osrčju Slovenstva, v slovenski Ljubljani, izzivali demonstrante. Iz mnogih hiš je padala na Slovence tinto. In metali so je oni, ki so dobili kruh pri Slovencih, tujci, ki jim ni bilo dovolj, da so dobro živeli na račun Slovencev, temveč so hoteli po njih tudi hoditi, ki niso zahtevali samo veselega in brezskrbnega življenja, temveč so tudi hoteli, da jim Slovenec tiče čevlji, da prenaša njihove udarce in zasramovanja in da je pri tem še vesel, da sploh sme živeti.

Izzivanje podivjane in kulturne nemške »intelligence« je povzročilo vihar. Slovenska duša je kljub svoji miroljubnosti vzkipela. Preveč se je nabralo žolča, da bi ga mogli prenašati še nadalje. In zasklepetale so šipe na trdnjavi ljubljanskega nemstva, na Kazini. V par trenutkih so bile drobne vse do zadnje. In še vedno po padale na Slovence psovke in tinto, in zopet so pokale šipe na deželni vladi, pri baronu Schwarzu, na Kranjski hranilnici, na filharmoničnem društvu, nemškem otroškem vrtcu, pri Mahru, na nemških trgovinah itd. Frčale so nemške napisne table v Ljubljani. V kratkem času je bilo zunanje lice Ljubljane zopet slovensko in ostalo je posledje vedno tako, kljub vsem nemškim prizadevanjem...

Da se je upal Slovenec, čeprav na svoji zemlji, upreti privrancenemu tujcu, da se je drznil ugovarjati njegovemu zasramovanju in tepenju, to je bilo preveč. In prišlo je vojaštvo, zagrizeni Gornjestažerci, ter so izzivali s svojim neverjetno surovim postopanjem že pomirjene Ljubljančane. Slovenci na onem shodu v Mestnem domu niso sklenili ničesar drugega, kakor gospodarski boj proti svojim zatiralcem, izdano je bilo geslo: Svoji k svojim! Na ta način, tako sta dejala tedaj dr. Triller in ranjki dr. Oražem, bodo kmalu odfrčali oni, ki danes mislijo, da jim homo še nadalje ližali pete. Toda Nemec in nemčur sta hotela pokazati svojo moč. Poslali so vojaštvo, ki je pričelo divjati po Ljubljani, že potem, ko se je vse pomirilo. Barbarsko izzivanje nemške soldateske je umevno znova razplamtilo žar ogorčenja zatiranega naroda, ki pa se je izražal samo v — življenju. Nikogar niso Slovenci napadli in vendar je morala teči slovenska kri...

Vojaški so brez vsakega poudarka gonili ljudi po ulicah, vdirali v privatna stanovanja, izganjali nedolžne ljudi, pretepavali mirne pasante. Niti ženske niso bile varne pred nemško podivjanostjo. Razburjenje med prebivalstvom je narasčalo od ure do ure. In narasčalo je tudi življenje, vmes pa so odmevale narodne pesmi. Mlad avstrijski poročnik. Nemec Mayer, brez vsake izobrazbe, razen avstrijske kadetnice, je brez vsakega poudarka ukazal streljati na Slovence... In padla sta Lunder in Adamič. Padle so druge žrtve, ustrelje-

V pričakovanju italijanskega odgovora na našo noto.

Beograd, 19. sept. (B) Višji uradnik ministrstva za zunanje posle je odpotoval v Rim z odgovorom naše vlade na poslednje italijanske predloge glede rešitve reškega vprašanja. Odposlanec naše vlade bo osebno izročil naš odgovor g. Mussoliniju. Vsebinski odgovor se drži taino. Zadnji predlogi italijanskega kabineta vsebujejo zahtevo po odstopitvi dela Reke, Baroša in Delte s svobodno cono, za našo trgovino in našo suverenost. O tej stvari se je razpravljalo na eni poslednjih sej ministrskega sveta, kateri je predsedoval Nj. Vel. kralj Aleksander. V političnih in vladnih krogih verujejo, da se bodo s tem odgovorom izboljšali odnosi z Italijo in da se bo vprašanje Reke, Baroša in Delte povoljno rešilo. Vlada dobi odgovor iz Rima brzojavno na našo noto, ki se je poslala v Rim s posebnim kurirjem.

IZJAVA G. SPALAJKOVIČA.

Pariz, 19. sept. (B) Naš poslanik g. Spalajkovič je dovolil uredniku »Matina« razgovor in pri tem izjavil, da zaupa v politični duh Mussolinijev. Ugotovil je, da so se od sprejema italijanskega ultimata začeli prijateljski razgovori. Dodal je, da ni samo nepotrebno, da bi reško vprašanje oba naroda razdvajalo, temveč jih mora zblíževati. Reško prebivalstvo je res skoraj vse italijansko, ali v okolici je nastanjen izključno slovenski element. Kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev enodušno zahteva izhod na morje preko Reke in za to ne more verovati, da bi se ne dosegel sporazum. Mi absolutno ne iščemo konflikta, tudi če je naša nacionalna sila povečana z dragocnimi zavezniki in prijatelji. Nadejamo se, da bodo sedanji razgovori rodili dober sad.

Glede spora z Bolgarsko je g. Spalajkovič izjavil: Nečemo dopustiti, da bi tudi ena bolgarska četa prešla preko naše meje in terorizirala naše prebivalstvo. V slučaju napada bodo naše vojne akcije odločne. Kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev je v narodnih vprašanjih enodušna in more vlada pozvati narod, kakor hitro bi bilo treba.

MIRNA REŠITEV?

Beograd, 19. sept. (B) Naša vlada bo nadaljevala pregovore o reškem vprašanju in izvedbi rapalske pogodbe in upa, da se bo vse vprašanje rešilo na mirnem način in da naši interesi ne bodo trpeli.

Beograd, 19. septembra. (B) Zastopniki tujih držav se informirajo o političnem stanju naše države, posebno pa o novem položaju na Reki in o zadržanju Bolgarske. Kar se tiče reškega vprašanja, je dala vlada že izjave v pomirljivem tonu, ker veruje, da se bo to vprašanje vseeno vršilo mirno. Glede Bolgarske in vpadov njenih čet na naše južne kraje, je vlada odločena preprečiti napade bolgarskih komitov za zavarovanje naših interesov, kakor tudi vsako oboroženo akcijo.

ITALIJANSKO ČASOPISJE O POLOŽAJU.

Milan, 19. septembra. (B) »Secolo« piše povodom reškega spora, da se sedaj razvijajo med Italijo in kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev črna vrsta sporov, ki pridejo te dni na vrsto. Položaj se smatra kot zelo resen. Po Reki pride na vrsto albansko vprašanje, na katerem je vlada zainteresirana. Italija zahteva namreč, da se pri razmejitvi Albanije dodelijo premogovniki

ne in zabodene. Nemci in nemškutarji po Ljubljani, na Bleiweisovi cesti in v Kazini, pa so ploskali in so se smeiali, češ, kaj nam morete? Vojaštvo je divjalo, streljalo na ljudi kakor na zajce, zabadalo jih z bajoneti, toklo po njih s kopiti in sabljami. Dragocni, pijani Kolerjevega piva (ki so ga dobili zastoj in nalašč za to priliko), so mlatili po Slovencih s svojimi sabljami, kakor za stavo. Tekla je kri in rdečile so se ulice slovenske Ljubljane, Nemec pa se je smejal...

Živo so še v spominu ti dogodki. Slovenci so spoznali, kaj jih čaka, če ostanejo še dalje popustljivi in ponižni, kakor do tedaj. In pričel se je boj, ne z orožjem in po načinu nemških avstrijskih podivjancev, temveč boj z orožjem preziranjca in zaničevanja, boj z delom za narod in proti Avstriji, ki ga

pri Sv. Naumu Albaniji, kjer so last italijanskih sindikatov. Kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev gotovo ne bo pristala na to zahtevo. Zato bo morala Italija uporabiti vso energijo svoje politike, da si zagotovi svoje pravice na Jadranu in na Balkanu.

Rim, 19. septembra. (B) Rimsko časopisje napada ogorčeno vlado kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev, ker dovoljuje propagando proti Italiji in poziva predsednika vlade Mussolinija, naj pazi na to propagando. — »Idea Nazionale« poroča, da se bivši predsednik reške vlade dr. Zanella nahaja že nekaj časa v Beogradu in vodi ostro agitacijo proti Italiji.

Rim, 19. septembra. »Messaggero« javlja, da se zadržuje jugoslovanski vladni krogi in oficijelno časopisje mirno in korektno napram italijanskim ukrepom na Reki. Ne more se še reči, kdaj dospe jugoslovanski odgovor na italijanske predloge in kakšno besedilo bo imel. Anglija je baje sporočila italijanski vladi, da je Velika Britanija popolnoma desintezirana na reškem vprašanju (!?) Samo del angleškega časopisja nadaljuje tudi pri tej priliki kampanjo proti Italiji. Francoski listi skušajo utemeljiti italijansko stališče, ne da bi pri tem kompromitirali francosko-jugoslovanskega vojaškega prijatelja. Ministrski predsednik Poincaré stoji še danes na istem stališču kakor prej, namreč nobene intervencije v reškem vprašanju, nasveti Jugoslaviji naj bi se ne opirali na neplodno negacijo in italijanski predlogi naj bi se proučili v pomirljivem duhu. (List skuša zagovarjati italijansko stališče. Ur.)

Beograd, 19. septembra. (B) Danes so posetili pomočnika ministra za zunanje zadeve g. Panto Gavrilovića italijanski pravnik poslov g. Summonte, grški poslanik na našem dvoru Maurudis in češkoslovaški poslanik Šeba.

Beograd, 19. septembra. (B) Presbiter objavlja: Neki jutranji list je pri reškem vprašanju vmešal v diskusijo osebo italijanskega opravnika poslov Summonte, ki ima kot zastopnik svoje vlade pravico na vso obzirnost. Poleg tega je g. Summonte tudi osebno poznan kot prijatelj našega naroda, o čemer so se mogli naši ljudje prepričati tako pri njegovem diplomatičnem delovanju, kakor tudi za časa vojske, ko je bil častnik pri naši vrhovni komandi.

FRANCOSKI GLAS.

Pariz, 19. septembra. (B) »Echo de Paris« piše: Francoska vlada ne more v reškem sporu intervenirati na isti način, kakor je to storila l. 1919. Interventirali bi samo na poziv ene ali druge stranke. Nečemo pa zamuditi niti ene prilike, da pomoremo k mirni rešitvi sedanjih težkoč. Razumljivo je, da mora Francija v tem konfliktu biti bolj rezervirana, kakor v sporu med Italijo in Grčijo, ker gre sedaj za vprašanje dveh zaveznikov.

Dr. Županič v Beogradu.

Beograd, 19. septembra. (B) »Tribuna« piše: G. dr. Niko Županič, minister na razpoloženju in borec narodne radikalne stranke v Sloveniji je dospel v našo prestolico. Danes ga je sprejel ministrski predsednik g. Nikola Pašić, ki ga je pozval, da se z njim posvetuje o političnih razmerah v Sloveniji.

hoče uničiti. Hud in težak je bil ta boj, in zdelo se je, da bo vojna uničila dosežene uspehe. Toda ne, le še bolj je pospešila razkroj gnile Avstrije in kmalu so spoznali trinogi, da Slovanstvu ne bodo več vladali. Postali so ponižnejši. Slovan pa ni pozabil vsega gorja, ki mu ga je prizadejal tujec in treščil ga je ob tla, prišla je svoboda, toli zaželjena in tako drago kupljena.

Danes, ko uživamo to solnčno, lepo svobodo pod dvoglavim belim orlom, se spominjamo septembra 1908 in žrtve, ki so tedaj padle za njo. Danes počivajo te žrtve v svobodni zemlji. Večna jim slava! Vsem onim pa, ki hočejo z nasiljem potlačiti naš narod onstran državnih mej, naj bodo te žrtve glasen memento, da pride čas, ko se zruši še tako zavarovano nasilje in ko prejme vsak nasilnež plačilo po zasluženi!

Blokaši proti Beogradu.

Dr. Korošec med dvema stoloma.

Zagreb, 19. septembra. (Z) Včeraj so dospeli iz Sarajeva dr. Spaho, dr. Hadžikadić in dr. Belmen Ilković in so se skupno s poslancem Alićem, ki je že bil v Zagrebu, udeležili konference, ki so jo imeli skupno s hrvatskimi in slovenskimi klerikalnimi zastopniki. Od hrvatskih narodnih zastopnikov so prisostvovali: dr. Maček, Predavec, dr. Krnjević, Jalžabetić, Dragotin Kovačič in še nekaj drugih, od Slovencev pa dr. Korošec.

O konferenci je bil izdan naslednji komunikat: Dne 19. septembra so se sestali zastopniki hrvatskega narodnega predstavništva, slovenskega narodnega predstavništva in jugoslovanske muslimanske organizacije, ki z zastopniki hrvatske republikanske stranke, izvoljenimi v Bosni in Hercegovini, tvorijo zastopstvo večine Bosne in Hercegovine. Na konferenci, ki je trajala dopoldne in

popoldne, se je pretresal celokupen političen položaj in so vsi udeleženci konference enodušno ugotovili, da se sedanja beogradska vlada ni zadovoljila samo s tem, da ne spoštuje obveznosti, ki jih je prevzela z zagrebškim zapisnikom od 13. aprila t. l., temveč da je nadaljevala še s hujšim preganjanjem in se pri tem ni držala niti svojih lastnih zakonov. (Vlada ni prejela nobenih obveznosti. Ured.) Zastopniki hrvatskega predstavništva so ob tej priliki obvestili slovensko (!?) narodno predstavništvo in jugoslovensko muslimansko organizacijo o svojih sklepih od 19. avgusta t. l. ter o popolnem prekinjenju svojih vezi z Beogradom kakor tudi o pooblastilu, ki so ga dali predsedniku hrvatskega narodnega predstavništva. Končno so zbrani zastopniki sklenili, da bodo sporazumno nadaljevali pričetno borbo proti sedanjemu režimu.

Položaj v Bolgarski.

Francoski in angleški odgovor na bolgarski protest.

Beograd, 19. septembra. (Z) Pariški listi javljajo, da je Anglija in Francija danes odgodila Bolgarski na njeno protestno noto zaradi ultimata kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev. V tem odgovoru pravita angleška in francoska vlada, da mora Bolgarska zadostiti vsem obveznostim in pogodbam, ki jih je sklenila z državami, ker imajo te popolno pravico, da se organizirajo in da zavarujejo svoje meje proti upadu razbojniških čet, kakor to predpisujejo mirovna pogodba in sklenjeni sporazumi. Ta odgovor zaveznikov je v sofijskih političnih krogih napravil silen utis, ki še potencira resen

položaj, ki more nastati z upadom jugoslovenskih čet. Dalje doznavamo, da člani Male antante popolnoma odobravajo korake naše kraljevine kot povsem umestne.

Praga, 19. septembra. Češkoslovaški tiskovni urad poroča iz Sofije: Včeraj so krožile po mestu vznemirljive vesti o sovražnih namerah jugoslovanske vlade proti Bolgarski. Po kategorični izjavi ministrskega predsednika Cankova glede odkritosrčnih stremeljenj Bolgarske po ohranitvi najprijateljskih in miroljubnejših odnosov v Jugoslavijo se sedaj opaža gotovo pomirjenje.

Seja ministrskega sveta.

Beograd, 19. sept. (Z) Danes dopoldne ob 11. uri je bila seja ministrskega sveta na kateri se je poleg resortnih zadev razpravljalo tudi o parlamentarni situaciji. Tudi je bilo govora o reškem vprašanju, ki je sedaj na dnevnem redu. Dr. Ninko Perić je po seji izjavil, da v reškem vprašanju ni novih momentov. Guverner na Reki čaka novih instrukcij, ki jih pa najbrže ne bo preje dobil, predno ne pride do soglasne odločitve med našo in italijansko državo.

Parlamentarna situacija.

Beograd, 19. septembra. (Z) Danes dopoldne je bila seja demokratskega poslanskega kluba, na kateri se je razpravljalo o notranji in zunanji situaciji s posebnim ozirom na zadnje dogodke na Reki. Sklenjeno je bilo, da se predloži vladi dve interpelaciji in sicer ena glede Bolgarske, druga pa glede Reke. Sestavljen je bil odbor, ki naj te interpelacije izdela in v teku današnjega dne pošlje predsedniku narodne skupščine s zahtevo, da se na eni prihodnjih sej narodne skupščine in sicer v čim krajšem roku predloži skupščini.

Beograd, 19. septembra. (Z) »Tribuna« piše: Za jutri dopoldne je sklicana plenarna seja demokratskega kluba, na kateri naj bi se razpravljalo o bodočem stališču demokratov v parlamentu. Demokrati so sklenili, da bodo v skupščini vodili energično opozicijo vendar se tudi v tem vprašanju ni izražala popolna enodušnost, tako zaradi osebnih, kakor zaradi načelnih razlik med g. Ljuba Davidovićem in Svetozarjem Pribečevićem.

Beograd, 19. septembra. (B) Vestni nekaterih listov, da bi nameravala vlada razpustiti narodno skupščino in razpisati nove volitve, so popolnoma neresnične. V vladi se te vesti demantirajo. Delovni načrt sedanje vlade je jako obširen in vlada namerava izvesti ves načrt.

Karagač predan Turkom.

Carigrad, 19. sept. (Br.) Včeraj opoldne so grške oblasti predale Karagač, predmestje Odrina, Turkom. V karagaški mestni hiši je bil podpisan protokol med začasnim odrinskim guvernerjem in glavnim guvernerjem zapadne Tracije.

Angora, 19. septembra. (Agence Havas.) Turki so v zmislu lausanske pogodbe zasebni otok Gumru ob ustju Marice.

Grško-italijanski spor.

Atene, 19. septembra. (K) Vojni minister je oficijelno izrazil italijansko-mu, francoskemu in angleškemu poslanstvu opravičila Grške povodom umora članov italijanske misije. Mednarodna preiskovalna komisija je prišla v Janjino in je začela poslovanje.

Rim, 19. septembra. (B) Iz Janjine javljajo, da je bila danes zjutraj žalna služba božja za umorjenim generalom Tellinjem in ostalimi člani misije. Prisostvovala so vse grške oblasti, mednarodni komite za anketo ter italijanski konzul ter osebje konzulata. Ko so oblasti službeno izrazile svoje sožalje, se je razvil izven mesta dolg spreved, pred katerim je šel italijanski konzul.

Rim, 19. septembra. »Agenzia Stefani« poroča iz Preveze: Žrtve krvavega pokola pri Janjini so danes dopoldne vkrcali. Grške čete neke grške vojne ladje so s topovsko salvo izkazale časti.

Železniška zveza z Bakrom

Beograd, 19. sept. (Z) »Tribuna« piše: Po zanesljivih vesteh izгледа, da bo vprašanje železniške zveze med bakarskim kolodvorom in pristaniščem v najkrajšem času rešeno. Polkovnik Dawis, generalni direktor »Ekspresne Agencije« je dobil koncesijo za zgradbo gravitacijske železnice, ki bi vezala kolodvor s pristaniščem v Bakru. V ta namen je položil kavcijo 100 tisoč funtov. Ob istem času se bo zgradila tudi del obale v dolžini tisoč metrov. Tudi za to stvar je polkovnik Dawis že dobil koncesijo da izgradi bakarsko luko v najmodernejšem stilu. Predhodna dela za to zgradbo so že dovršena, tako, da se bo z zgradbo v prav kratkem času pričelo. Ta zgradba bo trajala okrog 10 mesecev in bo stala okrog 40 milijonov dinarjev. Kapaciteta železnice bo tolika, da se bo moglo v 10 urah prevoziti dva tisoč vagonov blaga, ki ga morajo sedaj z ogromnimi težkočami prevažati na pet in pol kilometra oddaljeno postajo, ki ima danes kapaciteto za komaj 40 vagonov na dan. Ta zgradba bo tudi pospešila spoj Slovenije z gornjim Primorjem (Kočevje-Srbske Moravice).

Današnje prireditve.

V Ljubljani:

Kino Matica: »Divja lepota Jacala«.
Kino Ideal: »Most vzdihljajev«, I. del.
Kino Tivoli: »Maciste in kitajska skrivnja«.

Nočna lekarniška služba v Ljubljani:

Tekoči teden: lekarnica Piccoli na Dunajski cesti in Bakarska na Karloviški cesti

Prebitje solunske fronte.

Slava padlim junakom za našo svobodo!

(Konec.)

Izvršitev prebitja.

V času teh hudih bojev na fronti druge armije je napadala prva armija sovražnika na svoji fronti in hrabra drinska divizija je zavzela del Sokola. To da morala ga je zopet izprazniti radi zastoja 122. francoske divizije.

Dunavska divizija je obvladala koto 1338 in je naletela na velik odpor na kotlinastem grebenu.

Šumadijska divizija je na ta način sijajno izvršila svojo nalogo tega dne, ker je poleg svoje junaško izpeljane naloge hitro in v pravem času tudi zavzela Oblo in Borovo Čuko in celo Krvavički kamen in na ta način omogočila hitro napredovanje ustavišnih sil. Za to uspešno delo 2. septembra je dobila šumadijska divizija od komandanta druge armije sledečo pohvalo:

»Šumadijski diviziji sem dal nalogo, da zavzame 2. t. m. Veterinik in da se utrdi na njegovem grebenu Slonovo—Uno—Sušica. Izvršila je to svojo nalogo v pravem času, četudi je sam Veterinik že po svoji naravi močna postojanka, težko pristopen, fortifikacijsko pa jako utrjen in ga je branila močna sovražnikova posadka. Radi moči tega položaja je imela divizija ukaz vršiti sporeden napad, pa je dobila radi tega tudi slabšja sredstva, kakor divizije, ki so imele vršiti glavni napad.

Toda šumadijska divizija, svesta si svoje slave, prežeta z junaškim duhom in vodena mirno in veščje, je zavzela to močno postojanko in ponovno dokazala svetu, da plamt neprekosljivo junašvo srbske vojske neugasljivo v sreči srbskih vojakov in kakor solnce ogreva izmučeno srce naše domovine, prinaša joč in skorajšnjo svobodo.

Šumadijska divizija tega dne je samo izvršila svoje naloge, temveč je celo preko nje zavzela Borovo Čuko, katere bi morale zavzeti sosednje čete in je tem pomagala in pripomogla, da izvrši druga armija tega dne svojo prvo nalogo in prevzame izvršitev druge, česarvno je bilo to vse dvomljivo radi zastoja sosednjih čet pred temi položaji.

S tem delom je šumadijska divizija pretvorila svoje sporedno nalogo v glavno in si je s tem pridobila slavo, kakršno je težko najti v teoriji vojne vede.

Zelo sem srečen, da sem imel čast, da je šumadijska divizija izvršila ta dela pod mojim poveljstvom in prežet z občutki nacionalnega ponosa hitim, da šumadijski diviziji izjavim svoje priznanje za ta dela in jo radi tega pohvalim za vsa velika dela, ki bodo razveselila našega kralja Petra I., našega vrhovnega poveljnika Nj. kr. Visočanstvo prestolonaslednika Aleksandra in našo izmučeno, toda preslavno domovino, in ji pošiljam svoj srčni pozdrav.

Slava in hvala šumadijski diviziji! Komandant častni adjutant Nj. Vel. kralja Stepanović.

Ofenziva se je nadaljevala proti drugemu sovražnikovu položaju samo s srbsko vojsko. 17. in 122. francoska divizija sta ostali na svojih postojankah za armijsko rezervo.

Jugoslovenska divizija je imela tega dne nalogo zavzeti Kozjak, timoška pa Topolac. Jugoslovenska divizija se je celo noč približevala Kozjaku in se ji

je posrečilo, da ga je zavzela 3. septembra opoldne.

Bolgari so pravilno razumevali važnost Kozjaka kot obrambene postojanke in so se srdito borili na njem, ter pošiljali v borbo svoje polke, ki so jih dobivali za ojačenje (53. in 81. pešadijski polk). S padcem Kozjaka je bila zapечатena tudi usoda drugega sovražnikovega položaja, ker je tudi Topolac hitro zadel za Kozjakom v roke timoške divizije.

V času, ko je jugoslovenska divizija osvajala Kozjak, je tudi prva armija nadaljevala svojo ofenzivo in je ob 10. zavzela Građesnica. Dunavska divizija je operirala proti Rizam beju, moravska pa je že dobila zvezo na Kučkovem kamnu z jugoslovensko divizijo.

3., 4. in 5. septembra so srbske divizije zmagonosno prodirale, navdušene s slavo izvojevanih hojev in z željo vrnitve v svojo domovino. Vsa sovražnikova ojačenja (10 polkov) so se naglo razprševala pred neodoljivo silo in voljo za skrajno zmago srbskega skozi leta izmučenega, toda preiskusnega bojevnika.

Peti dan ofenzive so srbske čete prišle do linije Konopište, Četpra, Rizambej (20 km v globino).

Hitro je prva armija zavzela s svojo konjeniško divizijo Vozarce in preselila umik 11. nemški diviziji, druga armija pa je prišla do Kavadarca in zasodala teren za umik bolgarske vojske pri Dorjani.

Napadi zaveznikov pri Dorjani in Bitolju pa so ostali brezuspešni. Srbska vojska se je v tem trenutku nahajala v Klinu, ki se je zaril v sovražnikovo ozadje 50 km globoko (Vozarce), kar je bilo zelo nevarno za slučaj, če bi Bolgari napadli iz dorjanske fronte, kjer so se bojevali uspešno, na desni bok druge armije in bi jo odrezali od njene komunikacijske smeri.

Z ozirom na zaveznike so bili Srbi preveč izpostavljeni in srbske čete so bile globoko v sovražnikovem ozadju.

Poleg tega je pričelo primanjlovi municije in hrane radi težkega in nepristopnega terena. Edina pot za celo drugo armijo je bila preko Kozjaka. Potrebno je bilo, da se Srbi rešijo: ali da se ustavijo in preidejo v obrambo, ali pa da nadaljujejo ofenzivo, ter se izpostavijo riziku in nevarnosti napadov s strani in izgube svojih komunikacij.

Odgovornost srbske vrhovne komande za nadaljnje delo je bila velika. In treba je bilo čvrstega značaja in močne volje, za rešitev iz teh razmer in za nadaljnje napredovanje.

Trenutek je bil odločujoč in zelo resen.

V noči od 6. na 7. septembra je izdal vrhovni poveljnik povelje: »Naprej v domovino ali v smrt!«

Takoj sta dobili prvi in druga armija povelje, da nadaljujeta ofenzivo in sicer prva armija proti Prilepu in Buncem, druga armija pa proti Negotinu in Gradskemu.

7. septembra je sovražnik besno branil komunikacijo Prilep—Negotin—Krivola in privedel nova ojačenja, toda zaman.

Srbske junaške divizije so proti mraku tega dneva zavzele Tikveš in s

tem je bila 11. nemško-bolgarska armija popolnoma odsekana pri Bitolju od doline Vardarja.

Njena komunikacijska linija Bitolj—Prilep—Veleš je bila presekana in sovražnik se je mogel umakniti edino preko Kučeva proti Skoplju.

Obenem so bile bolgarske čete na Dorjanski fronti s padcem Tikveša v srbske roke prisiljene, da se umaknejo v dolino Strume.

Na ta način so srbske zmagovite divizije tega dne končale definitivno prebitje solunske fronte.

To je bil uspeh strateškega značaja z ozirom na sovražnika na bitoljski in dorjanski fronti. Sovražnik je bil ne samo prebit, temveč tudi definitivno razdvojen za akcijo. S tem, da so Srbi presekali linijo za umik sovražnika pri Bitolju in Dorjani, so ga prisilili k neadekvatnemu umiku in s tem ustvarili možnost napredovanja zaveznikov na teh frontah.

Prebitje je bilo končano dne 7. septembra (Samouprava.)

„Slovenski radikali naj oberijo politiko na klin ...“

Tako ukazuje v svoji močehnosti »Kmetijski list«. Po njegovem mnenju so namreč edino le kmetijski sposobni, da s pečajo s politiko. Kmetijski so od nekdanj posebnost hudi na radikale. Mi to njihovo jezo razumemo. Radi bi se držali na površju. Proti jim nevarnost, da utonejo popolnoma, kakor so utonili narodni socialisti. Široki sloji naroda gredo namreč trpajo samo za tako stranko, ki ima vpliv na državne posle ali pa ima nado, da bo dobila tak vpliv. Naši »kmetijski« pa ne morejo nikdar po lastni moči priti do vpliva. Tudi, če bi pri novih volitvah nekoliko popravili svojo žalostno usodo in prišli v skupščino kot dvoječki ali celo kot troječki, kaj bi to pomenilo? Morajo se toraj nasloniti na kakšno drugo stranko. Toda na katero? Z Radičem ne gre, ker jih je že prehitela SLS, ne gleda na to, da je tako društvo, če prav trenutno koristno za agitacijo med ljudstvom, vendarle jako nesigurno in riskantno podjetje. Zveza z demokrati je malo rentabilna in zelo odlojna. Najraje bi torej v Beogradu kolektivirali z radikali in se z njihovo pomočjo v Sloveniji držali na površju. V Sloveniji pa iz taktičnih razlogov zabavljali na radikale. Vseled tega jih zelo vznemirja, da radikalna stranka pridobiva tja tudi v Sloveniji. Doselej je mnoge ljudstva šlo za kmetij, ker ni maralo niti SLS, niti JDS, a tretjega ni bilo. A sedaj, kdo bo še ostal pod zeleno zastavo? Kdor je avtonomist, federalist in republikanec, polje za SLS ali za Radičem. Kdor je v prvi vrsti protiklerikalni, pojde v JDS, kdor je za pozitivno politiko širokih slojev na temelju narodnega in državnega edinstva in za široke gospodarske samouprave, pojde v NRS. Kar bo ostalo, bo pa tako malo in tako malo pomembno, da se nikakor ne bo moglo držati na politični površini. Radikalci v Sloveniji so za kmetijce jako neugodni. Preči nevarnost, da jim odnesejo mnogo najsolidnejših pristavov. Čemu bi ostal »kmetijski«, če je za radikalna stranka gotovo še bolj kmečka, kakor pa »kmetijski«. Odslej tudi ne bo več mogoče v Beogradu delati špekulacij z radikali.

Pa še en vzrok njihove jeze. Slovenski kmetijski so se združili s srbskimi zemljeradniki, vodja poslednjih je pa gospod Joca Jovanović — Dižon, ki je bil svoj čas srbski poslanik v Londonu, a ga je g. Pašić odstavil radi nespособnosti. Gospod Dižon je silno jezen na Pašića in na radikale sploh, ker je izgubil tako lepo službo. To je vodilni motiv njegove politike. S pomočjo zemljeradniške stranke bi rad vrget radikale in se tako maščeval. A gospod je ravno tako slab politik, kakor je bil slab diplomat. Slovenski kmetijski so šli sedaj pod njegovo zastavo. Zemljeradniki se z njimi ne bodo opomogli in radikale ne bodo strli. Z zmerjanjem čez radikale se pa tudi kmetijski v Sloveniji ne bodo obdržali na površju.

Kmečki zastopnik na kmečki slovesnosti.

Dokler so se kmetijski še ponujali radikalcem in jih vabili na svoje shode, so prihajali v Slovenijo predstavniki srbskih kmetov, kakor Bojović in Taišić, pristni srbski kmetje. Sedaj so se pa obrnili k »zemljeradnikom« in v imenu srbskih kmetov je prišel pozdravit slovenske kmetijce bosanski poslanec in beograjski advokat »vojvoda Dule«. Čudno, da niso poslal kakšnega srbskega kmeta? A ga niso mogli, ker ga nimajo. V Srbiji imajo samo dva poslance: Joca Jovanović, poglavar srbskih zemljeradnikov, je bivši diplomat, katerega je Pašić radi nespособnosti spodil iz službe in bi se rad sedaj maščeval nad radikali, Moskovičević je malo sposoben gimnazijski profesor, ki se je nekje navzel boljševiških simpatij. Ker niti eden, niti drugi ni mogel na Bledu dobro predstavljati srbskega kmeta, so poslali po tem poslu »vojvoda Dule«, ki je beograjski advokat in poslanec nekake bosanskega okraja. Potem pa trde, da so zemljeradniki kmečka stranka, radikali pa ne.

Star „Slovenčev“ recept.

O priliki spora med našo kraljevino in Italijo je prinesel »Slovenec« na dan svoj star recept, ki je po njegovem mnenju edino zdravilo za vse naše politične bolesi. Najprej je naredil politično diagnozo in prišel do zaključka, da je vir vsega zla v tem, da so male države odvisne od velikih, dandanes od Francije in Anglije. Te države delajo z malimi, kakor svinja z mehom in Sanho Panza se mora pretepati po želji Don Kijota. Obrniti se moramo na boljševo Rusijo, stopiti z njo v diplomatske zveze, pa bomo našli pri nji oporo zoper požrešne zapadne države. Samo tega nam »Slovenec« ni razložil, kako bi nam ruski Judje pomagali v naših državah. Pri Francozih smo že našli marsikatero pomoč in to zlasti v reškem vprašanju. Kaj bi nam mogli pomagati Trocki, če je »Slovenčev« skrivnost, katere še ni nikomur razodel. Mussolini se gotovo ne bi ustiral boljševiških not, da bi pa samo radi kljukastih nosov delali prijateljstvo z boljševiki, to se ne izplača.

Potovanje senatorja Bérangerja.

Te dni je odpotoval iz Pariza gosp. Henry Béranger, glavni referent finančne komisije francoskega senata. Mudil se bo mesec dni v raznih državah srednje Evrope.

Ko se bo senat sestel v novembru, bo moral preračunavati več zakonskih predlogov, ki predvidevajo predujem osemsto milijonov frankov francoske vladne Jugoslaviji, Poljski in Rumunski, ne vstevši ponovnih predujemov Avstriji in možnosti posojila Madžarski.

G. Henry Béranger je sklenil, predno uredi svoj referat in predloži svoje sklepe senatu, osebno preprčati se na licu mesta o finančnem, gospodarskem in narodnem razvoju različnih držav. Zato se bo podal zaporedoma v Beograd, Dubrovnik, Budapešto, Bukarešto, Bratislavo, na Dunaj, v Prago, Varšavo in Thorn.

Pred odhodom je g. Poincaré sprejel g. Henryja Bérangerja na orsayškem nabrežju in se dolgo z njim razgovarjal.

—Zu—

Iz prosvetnega življenja.

Jugoslovenske narodne pesmi za moški in mešani zbor. IV. zvezek. Nabrai in harmoniziral Oskar Dev. Lastna založba. Tisk »Nora« na Dunaju. Cena 22 Din. 1923. Vsako pomnoževanje prepovedano. Znani nabiratelj in harmonizator naših narodnih pesmi g. Oskar Dev je izdal priloženo zbirko 30 narodnih pesmic, 20 v moškem, 9 v mešanem in 1 v ženskem zboru. Deloma so nove, več pa je vzetih iz prejšnjih Devovih zbirk, le da so tu harmonizirane za moški zbor, tri harmonizacije je prispeval dr. Anton Schrab. Za peteroglasni moški zbor so večina priložene korške narodne, med njimi »Gor čez izaro«, katero po navadi poje v mešanem zboru v Hubadovi harmonizaciji. Posrečene so vse in jih bodo zbori radi prepevali. Dosedaj neznane so originalne narodne iz Bojance v Beli Krajini, zelo zanimive srbske, Nekatere harmonizacije so primerne za koncertni oder, Zbirko, katero toplo priporočamo, zaključujeta narodni nagrobni »Gozdič je že zelen« in »Vigred se povrne«.

Septemberski dogodki 1908.

Danes je minilo 15 let, odkar je poročila slovenska kri ljubljanske ulice, kri, ki jo je prelilo nemško nasilje in podivjanost.

Ti septemberski dogodki so bili prepomembni za nas, pa tudi za Avstrijo. Tedaj šele se je vzbudila vsa slovenska narodna zavest, tedaj se je začel z vso silo srditi boj med Nemstvom in Sloventvom, nenak boj, ker so imeli Nemci vsu podporo vlade, ki je Slovence zatirala, kakor je le mogla. Septemberski dogodki so marsikomu odprli oči, in vse, kar je čutilo slovensko, je stopilo tedaj v bojno vrsto slovenskega naroda proti avstrijskemu nemstvu. Povod septemberskih dogodkov je bil nečuten napad podivljane nemške druhali na mirne Slovence, ki so se udeležili skupščine Ciril Metodove družbe v Ptuj. Vsakomur se je gnusilo divjanj nemških divjakov in pristransko, naravnost zločinu stopanje državnih oblastev in funkcionarjev, ki so se sami aktivno udeleževali napadov in pretepanja Slovencev v Ptuj. »Slovensko društvo« v Ljubljani je v protest teh dogodkov sklicalo dne 18. septembra zvečer v Mestni dom protestni shod, katerega se je udeležilo nad deset tisoč ljudi. Nabito polna je bila dvorana, nabito poln pa je bil tudi ves prostor od Nemtega doma do Mahrove hiše.

Vsi govorniki so na shodu povdarjali, da Slovenci Nemcem ne bomo vračali na njihov surov in barbarski način, temveč zadeli jih bomo tam, kjer jih bomo gotovo uničili: izvajali bomo proti Nemcem gospodarski boj. Na tem shodu je postalo geslo Slovencev: Svoji k svojim!

Po zaključenu shodu so se vršile burne demonstracije proti nemški podivjanosti, proti dvojni meri, ki jo je uporabljala Avstrija pri Slovencih in Nemcih in proti nemški prepotenci sploh. Demonstrantje so odšli izpred Mestnega doma proti stolnici. Nikomur niso ničesar storili, nikogar niso napadli; vsledu ogorčenosti so dali duška le s petjem narodnih pesmi ter z življenjem. Ko se je pomikala množica mimo hiše, kjer je bila svoj čas trgovina z železnico Nagy, je priletela v množico iz okna omenjene hiše steklenica tinte. Ta napad pa je povzročil v množici silno razburjenje, demonstrantje so se ustavili in pričelo se je nepopisno življenje in vpitje. Toda Slovenci kljub temu surovemu napadu in kljub upravičenemu razburjenju niso napadli nikogar. Množica je drla dalje do Kordina, kjer se je zopet ustila tinta na demonstrante. Množica je drla dalje proti Wolfovi ulici, kjer pa ji je policija zaprla pot. Ljudje so predrli policijski kordon ter drli v Zvezdo, kjer so bile v par trenutkih drobne vse šipe tedanje nemške trdnjave Kazine. Iz prvega nadstropja Kazine so zopet metali Nemci na demonstrante tinto, kar je umevno razburjenje le povečalo.

Nekaj ljudi je bilo politih s tinto iz Kolsorjeve hiše v Šelenburgovi ulici, zopet drugi iz Luckmanovega stanovanja. Kmalu po deseti je pridrl v teku kakih 30 orožnikov, ki so izpraznili Zvezdo in ves Kongresni trg. Nekaj demonstrantov je odšlo proti deželni vlad, kjer so pobili šipe, ravnotežje na Kranjski hranilnici in nemški gimnaziji, na Mahrovi hiši, v zavodu Huth, na nemške m otroškem trgu, v Filharmoniji. Pri raznih nemških trgovcih so demonstranti potrgali nemška napisne table in jih pometali v Ljubljano.

V tem je nastopil bataljon vojakov 27. pešpolka Belgicev. Ko so ti vojak razganjali vsako peščico, so se vedli skrajno surovo, tolkli okrog sebe in suvali popolnoma mirne ljudi. Udrali so v privatna, zaprta stanovanja za golimi sabljami in nasajenimi bajoneti ter aretirali popolnoma nedolžne ljudi. Radi tega skrajno surovega postopanja vojaštva je nastalo umevno med je itak razburjenimi ljudmi še večje razburjenje in živžvalo se je na vse pretege. Mir je nastopil šele okrog 2. ure ponoči.

Aretriranih je bilo ta večer vsega skupaj 12 oseb, od policije 7 in od orožništva in vojaštva 5.

Sveda to postopanje Slovencev nikakor ni pomirilo, zlasti še, ker so jih Nemci in vojaštvo vsepovsod izživali. Zato je prišlo do ponovnih demonstracij, katere so 20. septembra radi brutalnosti nemške soldateske zahtevale slovenske žrtve.

Razburjenje radi ptujskih dogodkov se je že deloma poleglo in Ljubljana se je pomirila, ko je postopanje nemškega vojaštva znova razburilo mirne Ljubljančane, temboj, ker je bilo divjanje in izživanje vojaščne popolnoma brez vsakega vzroka.

Demonstranti so umevno razburjeni vsled surovega nastopanja vojakov živžvali na vse pretege. V tem je ukazal mlad, golobrad poročnik Meyer svojemu oddelku, streljati v demonstrante, padle so prve žrtve...

Uspeh surove vojaške akcije je bil : 2 mrtva, šest smrtonesvarno ranjenih in nebroj lahkoranjenih. Vojaki so streljali posamezno na ljudi, kakor na zajce ter so bili vsi ranjenci zadeti od zadaj. Mnogo je bilo ranjenih od bajonetov in sabelj.

Ustreljena sta bila Rudolf Lunder, 22-letni strojnik Narodne tiskarne in 15-letni četrtošolec Ivan Adamčič.

Težko ranjeni pa so bili: Anton Adamčič, Josip Simončič, Albin Trauben, kontoristka, Božidar Boršnik, Mihael Golevšek, Albin Tomšič, Pavel Strukelj in Martin Strukelj. Vsi ti ranjenci so bili prepeljani v bolnico in so bili vsi v življenjski nevarnosti. Poleg teh oseb pa je bilo ranjenih še nebroj oseb, ki pa so ostale v domači oskrbi.

Dragonci so dobili od pivovarnarja Kosslerja pivo, ki so se ga tako napili, da so nekateri komaj sedeli na konjih. Zaganjali so se s konji v ljudi in bili po njih s sabljami. Sploh je vojaštvo divljalo tako, da se je stidilo vsakomur.

Poročila o ljubljanskih septemberskih dogodkih, ki so jih pošiljali ljubljanski Nemci in nemškutarji v štajerske in dunajske liste, so bila popolnoma zlagana. Vendar Nemcem ni vse skupaj nič pomagalo. Slovence so se zavedli, kaj jim preti, če bodo še nadalje gledali razžirjanje Nemstva na svoji zemlji. Strnili so se v enotno fronto proti potujočevalcu in slovenska ozemlja so dobivala zopet slovensko lice. Tedaj se je pričel z vso neizprosno bojo, odporni boji tlačencev proti tlačitelju. In ta boj je končala svetovna vojna, v kateri se je zrušila gnla Avstrija in se sesula, kakor trhel sod. Slovenec je postal tudi dejansko svoboden.

Ali ste že obnovili naročnino za Jutranje Novosti?

V spomin Lundru in Adamiču.

Petnajst let je preteklo od one usodne jesenske noči, polnih trpljenja in ponižanja, petnajst let že trohne valjne kosti v črni grudi, nekdanj tako ubogi in teptani, danes svobodni, s krvjo in tisočimi žrtvami odkupljeni.

Zašumelo je takrat mesto in zabučalo, tožba o krivici se je razlegala s čudnim, še nepoznanim jekom tja do zadnje predmestne hišice, narod se je zavedel in občutil, kako globoko se mu je zajedel suženjski jarem v telo, in kako je upognil glavo pod tujevo peto. V ljudski duši se je porodila daljna misel o svobodi le kot prijetna, lahna sanja, ob tej smeli misli so se hotele vzravnati in dvigniti upognjene glave, usta so hotele potožiti o boli in trpljenju in prisa so zaželele vdihniti zopet enkrat polno svobodni pozdrav domačih planin in gozdov in polja kot nekdanj, v starih časih kraljev. Sama in Matjaža.

Pa je prišlo kruto in krvavo spoznanje, da to le prazne, prepovedane misli. Tiste ulice, to mesto, to lepo slovensko zemljo, ki je bila od nekdanj nedotakljiva, sveta narodova posest, so napolnili tuji, zemlje in suženjev in krvi lačni, zagospodarili so z ognjem in mečem, in le skromno so delili domačinu pravico. Iz njihovih ust so se vsipale na narod poniževanja in zasramovanja prežete poskvice in njih roke so zljale ponižanim in razžaljenim črnilo v lice. Bili so jih puščini kopiti, rezali in zba-

dali z bajoneti, zapirali jih v ječe, ko pa je priklopila njih besnost in podivjanost do vrhunca, je planila smrt se iz hladnih puškinih cev, ostro se je odbijal njen sirov glas ob hišah iz ulice v ulico, dvoje nedolžnih žrtev se je zgrudilo s pritrjenim vzdičkom na trdi kamen, ter obležalo v mlaki mlade, lastne krvi.

To sta bila vidva, človeka idealov in sanj, nedolžno sojena.

Potočila se je valina nedolžna kri med kameni v prah, krvavo se je vlekla krvica v trda tla, narodu pa se je v hladni grozi in silni tugi krčilo srce... Rabiljem so zažarele oči v divjem ognju, nosnice so se jim razširile, ko so zavohale sveži duh krvi, ki se je mešal v vzduhu s smrdčim smodnikovim dimom, iz njihovih ust pa se je vsil na množico, ogorčeno in prestrašeno, zadovoljen in vesel smeh. Iz stanovanj tujev-pritepenecv, teh gadov, ki jih je narod gojil na svojih prsih, pa so se sklonile temne sence kot zlotovrne vešče na cesto in burno ploskanje in prijetjevanje je vzpodbudno donelo na uho podivjanim krvnikom.

Narod, samti so te izživali k osveti, bili so te v obraz in zasramovali, pljuvali so ti v pošteno lice, dvoje težkih ran so odprli na tvojih prsih, dvoje mladih, nadebudnih življenj je izteklo skozi te rane in nešteto nepotrebnega gorja so ti napravili na pleča.

In to sveto kri so teptali ti barbari z nogami, nevredni poldekmiti pred njo in jo poljubiti, na to nedolžno prelito kri so pljuvali, in to pred tvojimi očmi, o hlapec Jernej.

Vem, da bi bil vstal takrat, dvignil bi rad ponosno svojo glavo in tvoja

pest bi bila zdrobila mesramne, brezsrčne tuje v pri. Debelo bi si odrezal kruha pravice, do stega bi se ga najedel, da ti ni upognjenih ramen žuljil suženjski zarem, in da ti ni na temenu počivala tučjeva peta.

Domovina je vstrepetala ob tej tužni vesti, zaplakala je majka! Slava in šrom sveta so se raztužili bratje-Slovenci. Ema sama misel, misel po osveti, je prežela in prepeljala sleherni slovensko dušo.

Sleherno? Saj govorijo so tako.

Jasne nebo se je razpenjalo nad odprtim grobom, solnce je nastiljalo s svojimi toplimi, mehikimi žarki trdo, peščeno postel, ljubezni in sočutje vam je polagalo za družico v mračni samoti, narod pa, ki vaju je spremljal na zadnji poti, se je zaklel ob odprti gomili, tisoči so vzdiknili v pokoj vašim kostem in vašim dušam: Zob za zob, kri za kri!

Petnajst let je preteklo od takrat, dolgo je to, pa le mogoče msta našla še pokoja?

Zakaj, še danes hodi dosti tistih senc, ki so ploskale in prijetjevale ob valjni smrti skozi okna podivjanim krvnikom, ponosno hodijo mrtvo svetega mesta valjne nedolžne smrti, in nemška beseda še vedno prihaja iz njihovih ust. Meni se zdi, da je to blato na vajin spomin.

Še vedno goji narod gačle na svojih prsih, zakaj tiste narodove yodilne duše prepuščajo maščevanju Blogu, zakaj, zadnje je narod še vedno hlapec Jernej, ki naj se pelja za svojo pravico.

Mir in pokoj vašim dušam in slava vašemu spominu!

Jesenska politična sezona.

(Beograjsko pismo.)

Od našega stalnega političnega dopisnika.

Radičev beg. — Strankarska konstelacija. — Radikalci in klerikalci. — Naš zunanji položaj.

Vročina je prenehala, v prirodi je zavladovala jesensko razpoloženje, Beograd se vrača k svojemu navadnemu življenju.

Pričinja se jesenska politična sezona. Letne vročinske počitnice niso dale nobenega dogodka, iz katerega bi mogli sklepati na kakšne večje politične izpremembe. Vse pojde po svoji stari urni izvožen poti.

Radičev beg v tužino je bil senzacija pasjih dni. Za našo politiko ta dogodek ne more ostati brez pomena in vpliva, če tudi ne more izpremeniti razmer. Radič je s tem izključen iz našega političnega življenja. Kot emigrant v tujini bo kmalu običaj na suhem. Njegova stranka je sedaj obglavljena, kar pač ne bo ugodno vplivalo na razpoloženje širokih kmečkih množic. Radič je mogel biti za nekatere kroge v tujini ne samo interesanten, nego tudi važen, dokler je bil doma in je govoril tisočglavim množicam. Kot politični emigrant je postal činitelj, s katerim se ne računa. Sedaj je samo še koža od bobna, ki ne more več peti fanfare.

V ostalem je ostala stara strankarska konstelacija. Slovenski kmetje so se združili s srbskimi zemljoradniki, kar ne bo nikomur koristilo in nikomur škodovalo. Pri nas stoji v ospredju politična vprašanja temeljne važnosti in to onemogočava grupacijo strank po statusnih in razrednih načelih. Dokler se blijejo ti politični boji se ne morejo razviti ne delavske, ne kmečke stanovske stranke. Pri Srbih vidi kmet najbolj zavarovane svoje koristi v radikalni stranki in ljudstvo ne uvidi potrebe, da poleg te stranke, ki je vendar po ogromni večini kmečka, snuje še neko posebno kmečko stranko pod vodstvom skrahiranih diplomatov in boljševisko navdahnjenih profesorjev. Na Hrvatskem gre kmet za Radičevu politično utopijo, tudi na Slovenskem se opredeljuje po političnih načelih.

Mnogo se je govorilo in pisalo o zbližanju slovenske ljudske stranke in radikalcev in nekateri časniki so začeli to kombinacijo predstavljati kot zelo verjetno. Kaj tacega so mogli pričakovati samo ljudje, ki ne znajo politično misliti. Predvsem radikalni stranki ni treba kombinacij, katere bi morala kupovati za veliko ceno. Ona lahko vlada s svojimi močmi dalje, za vsak slučaj ima še pomoč pri Turkih in Nemcih. Za to pomoč ni treba barantati in plačevati. Turkom, kakor tudi Nemcem ne more dišati avtonomistični ali federalistični program. Zanje je centralizem ugodnejši. Vseled tega se lahko računa, da pojdejo v velikih vprašanjih vedno z radikalno stranko — brez barantanja in napitnine. Radikalci lahko delajo v skupščini in ne bodo kupovali zavezniškov za veliko ceno.

Z druge strani pri najboljši volji ni mogoče razvideti, kako bi bilo mogoče najti kompromis med radikalci in slovensko ljudsko stranko. Predvsem je izključeno, da bi radikalci dali vnaprej na račun bodočega kompromisa, neke koncesije. Račun bi se moral plačati od

obeh strani šele potem, ko bi bila pogodba sklenjena in bi postala veljavna. Predspoznani, o katerih bi se niti ne vedelo, kam peljejo, so izključeni. — A kako doseči sporazum med NRS in SLS? Recimo, da bi radikalci rekli: »Pristanemo na avtonomijo Slovenije«. — Kakšno stališče bi v tem slučaju zavzela SLS? Ali bi se odrekla svoje zveze z Radičevci in Spahijevci ter celo obrnila fronto proti njim? — Ako so sedaj ena zavezniška armada, bi bilo vendar od nje težko pričakovati, da bi kar tako sklenila separatni mir in izdala svoje stare zaveznike. Dokler je pa ž njimi v zvezi ni mogoče samo ž njimi skleniti kompromisa. Računati moramo torej s tem, da bo federalistični blok obstajal dalje.

Nova parlamentarna sezona se torej pričinja z isto politično konstelacijo, kakor se je končala poprejšnja. Izpremembe so majhne in neznatne.

Federalistični blok bo vključil velikemu številu svojih poslancev igral zelo majhno vlogo. Radičevci bodo nadalje pasivni, ter se lahko izključijo iz računa. Slovenska ljudska stranka bo vodila glavno borbo, a Muslimani bodo igrali ulogo neke vrste franktureurjev. Pri takih razmerah ne bo mogoče žeti uspehov in govori slovenskih poslancev bodo izzvenili v zrak v prazni dvorani in prepereli v stenografskih zapisnikih. V Bosni se bo vedno bolj pritiskalo Muslimane in to bo radikalcem pridobilo popularnost.

Radičevu gibanje se bo polagoma, koncentrično pritiskalo od vseh strani. V Bosni, v Sremu, v Slavoniji bodo nove volitve izpadle za radikalce mnogo ugodnejše. Pod vtiškom Radičevega gibanja se zbira srbsko prebivalstvo vedno bolj pod radikalno zastavo in pri novih volitvah pojde mnogo bolj kompaktno na volišče. To bo tudi izpremenilo rezultat volitev. Ta protiofenziva bo potegnila za sabo še različne druge elemente. Popolna pasivnost Radičevcev ne more trajati brez konca in slednjič se mora pričeti razkroj. Ustanavljanje države ni majhna reč in zato je treba časa, dela in žrtve...

Notranja politika stoji torej na isti črti, na kateri je stala koncem prejšnjega zasedanja. Federalistični blok je vsled Radičevega bega nekoliko oslabilen, drugače se ni nič izpremenilo.

Skupščina bo obravnavala zakonske predloge, ki so na dnevnem redu, delalo se bo intenzivno in do Božiča bo gotovo izčrpan delovni program.

Naš notranji položaj ni ravno sijajen, a tudi kritičen ni in se razvija svobodno. Težji je naš zunanji položaj. Začetkom politične sezone se predstavlja položaj sledeče:

Izmed sosedov stojimo dobro samo z Grki in Rumuni. Z Grki smo rešili ravnokar poslednje sporno vprašanje: solunsko pristanišče. Z Rumunijo imamo še nerešena neka manjša obmejna vprašanja. Z Albanijo stojimo dobro, toda položaj v Albaniji je nesiguren. Sedanjim načelnikom albanske vlade Ahmed beg želi z nami živeti v korektnih raz-

merah. Toda opozicijske stranke in zlasti takozvani Kosovski odbor zahtevajo razširjenje albanskih mej na našo škodo, tako, da bi nam vzeli Kosovo in vse one kraje, kjer prebivajo Arnavti. Ta struja dobiva veliko podporo od Italije in razvija živahno delovanje. V kratkem bodo volitve in če pade vlada, bomo stali pred komplikacijami na tej strani.

Nova bolgarska vlada je neiskrena in prikrita nasprotnica. Ž njo je vsak odkriti sporazum nemogoč, ker se ne moremo nikdar znesti, da ne bodo v nevarnem trenutku Bolgari zopet zahtevali udariti na nas. Na Madžarskem

postaja nacionalistično gibanje vedno močnejše in čaka le trenutka, da udari. Naš spor z Italijo se nahaja v akutnem stadiju. S pomočjo Francije se bo posrečilo prebresti nevarne ožine, toda dobrega in zanesljivega sporazuma ne bo.

Naša zunanja politika je torej za sedaj veliko težavnejša, kakor notranja. Ker so vse države na tem zainteresirane, da ostane mir neskaljen, gotovo ne bo prišlo do krvavega razračunavanja. Toda pri takem zunanepolitičnem položaju ni misliti, da bi se delali kočljivi eksperimenti v notranji politiki in radikalci bodo vlekli voz dalje.

Španski prevrat.

V hromu telo povojne Evrope se je zajedel rak vojaških pučov. Zaenkrat deluje strup šele v udih: Grška, Apenini, naposled še Iberija. S tem se je zlo povrnilo v svojo domovino. Španska je domovina generalskih uporov, in španski jezik nam je dal za to vrsto spremembe političnega režima klasično označbo »pronunciamento«. Od tiste dobe, ko so se pobijali »liberalci« in »servilci«, karlisti in jozefinci, se veriga revolucionarnih stresljajev skoro ni pretrgala. Konsolidacija se je pričela pojavljati šele za vladavino Alfonza XIII. Dežela je sicer izgubila svoja zadnja in pomembna prekomorska posestva, nekdanja tako močna mornarica je bila poražena, ali kljub temu se je pod vodstvom pristno španskega vladarja popravila. Izostali niso niti zunanji znaki uspeha, saj se je posrečilo španski kraljevini postaviti v senci marokanskega konflikta velesil lep kos te zemlje pod svoje pokroviteljstvo. To je bil pričetek španskega imperijalizma, vendar pa je vsebovala tudi ta skromna »svetovna« politika prokletskega modernega imperijalizma. Neukrotljivi in svobodoljubni kabili rifov so se krčevito upirali. To je bil trn v španskem mesu. Španska je bila za časa svetovne vojne sicer nevtralna, ali zgodilo se ji je nekaj čudnega, baš l. 1919 ob mirovnem sklepu: dočim so se mnogi drugi nevtralcizirali izbrali ugodno konjunkturo, je ostala Španska brez zaželenega mesta Tanger, tega spornega jabolka med zapadnimi silami.

Ob sklepu vojne se je zagledala Španska v moči, ki ji ni bila usojena. V svetu Društva narodov je dobila kot edina nevtralna sila eno mesto. Intaktno narodno gospodarstvo pa jo je začelo siliti k ekspanzivnosti. Kakor zmagovalko Italijo, tako so napadle tudi Špansko bolečine povojne krize.

Vrenje je bilo splošno. Oficirski zbor se je pričel zbirati v organizaciji »Junta«, proti kateri se je madridska vlada borila popolnoma brez uspeha. Delavstvo, deloma socialistično, pa tudi sindikalistično, je pričelo ustvarjati težave, k temu pa so se pridružili še novi zapletljivi v marokanskem protektoratu.

L. 1920. so gibanje upornikov udušili. Je pa več razlogov, radi katerih se je to obnovilo. Predvsem marokanski pohod. Nov poraz je pred par tedni oskrnil ponosno nacio hidalgov, ki je smatrala, da je v tej kampanji angažovana i njena čast. Vladi so očitali, češ, da vodi borbo z nezadostnimi sredstvi. Oficirji so pričeli tožiti, da se jih z metodo pošiljanja »malih zavojev« (malih

transportov) goni v marokansko klavnico. Oficirsko gibanje si je postavilo program: »Omejitev« marokanskega pohoda. Ni še jasno, ali je to kak poklon pred masami, ki bi se imele priti v to klavnico, tudi se ne ve, ali pomeni ta korak temeljiti obračun z dosežanim sistemom.

Pokloni pred delavstvom pa niso predvideni v tem programu generalov. V tem se vidi učinkujoči predpogoj za sedanjí upor: socialno vrenje. Pred par dnevi se je razlival po Španski velik val stavk. V Madridu so javni obrati počivali. Sedaj obljublajo delavstvu socialno zakonodajo.

Specifičnim španskim razmeram prikrojena je tudi pripomba o regionalizmu, ki jo omenja grof d' Estella v svoji programatični izjavi.

V nobeni romanski deželi se ni centralizem slabše obnesel kot v Španiji, ki je pravzaprav velika Kastilija, kakor so imenovali Bismarckovo ustavno Nemčijo — Veliko Prusijo. Cela stolletja je bila Španska svezjen avtonomnih pokrajin, ki so bile povezane le z dinastičnimi vezmi. Vsaka pokrajina je ljubosumno varovala svoje posebnosti, predstavniki staležev so prisegali kralju le pogojno zvestobo. Merodajen pa je za decentralistični pokret gospodarski razvoj. Katalonija se je bohotno razcvetela. Toda Katalonija ni hotela pošiljati svojih davkov in carin izključno v Madrid. L. 1906. je vrgel Katalonec bombo o priliki svahte mladega kralja. Kri je takrat oskrnila poročno obleko mlade neveste, kraljice Ene Viktorije. Katalonci so že parkrat poskusili s proglasitvijo svoje republike in tudi tokrat je prišlo gibanje iz te pokrajine.

Eno je gotovo: da upor ni zasledoval republikanskih ciljev. Upornikom ne gre za odstranitev dinastije. Monarhija je tako državno - pravno teoretična kakor politično - praktično zelo elastična ustanova. Ona se more parlamentarizmu ravno tako prilagoditi, kakor vojaški diktaturi. Tako je bilo v Atenah, v Rimu in tudi v Madridu. Paralela h italijanski revoluciji je očitvena, gotovo pa je, da ne primanjkuje influenčnih učinkov fašizma. Mussolini se je nedavno zavzemal za unijo latinskih narodov. Fašizem bi želel ustvariti nekako »sveto carstvo«. Ta misel je samostalijanska in ni lastna drugim romanskim narodom. Toda v Španiji to ni hotenje širokih mas. Razen tega jim primanjkuje pregnantne osebnosti, voditelja. V španskem vrenju se kuhajo razne možnosti, odkar se je utrgal plaz med Rimom in Moskvo.

(Vossische Zeitung.)

Grški heroji.

Koncem avgusta l. 1823. — torej ravno pred sto leti — je padel z mečem v roki eden največjih vojakov moderne Grške, eden tistih, ki so s pogumom svojih podjetij in s svojim velikim heroizmom ovekovečili najslavnejšo zgodovino boja Helenov za svobodo.

Bil je to general Bozzaris, junaški borec, veliki kapetan, v katerega je imela vsa armada slepo zaupanje — ponosen patrijot in kreposten državljani.

Koncem julija 1823. se je pripravljala turška vojska za obleganje grške trdnjave Missilonghi. Marcos Bozzaris se je spravljal na Turke z malo armado 3000 mož in se utaboril na zapadnih obrobah Pinda v okolici Karpenisiona v zelo ugodni legi, ki je obvladovala šotesko Megdevo. Komaj se je uredil, se je že streljal od prednjih straž nastanila barbarska tolpa, broječa deset tisoč mož, pod poveljstvom treh paš.

Bozzaris je tedaj zbral svoje generale in jim razložil svoj načrt. Po njegovem govoru so bili navdušeni kot Spartanci pri Thermopylah po nagovoru kralja Leonide. Vse so pripravili za noč. Armada je dobila povelje, biti pripravljena. Da se pa ne izpostavlja nevarnosti že samo na sebi nevarno podjetje, so o podrobnem načrtu obvestili samo višje oficije.

Ko se je zvečerilo, se je nebo pokrilo s težkimi črnimi oblaki, v veliko veselje grških oficirjev, ki so sedaj vedeli, da lunin svet ne bo oviral gibanja njih čet. Ko se je grška armada začela premikati v smeri proti Turkom, ji je začel pihati nasproti silen veter in tako odnašal sum korakov in zvenek orožja v daljavo. Grki so imeli povelje, korakati brez ropota in brez luči. Tri ure so tako korakali v popolni negotovosti, eni so menili, da so na umiku, drugi, da gre za napad na turško taborišče.

Naenkrat zapazijo pred seboj veliki tabor barbarov. Prve grške čete se ustavijo, vsa armada se tesno stisne na enem mestu, nato v popolni tišini udari bliskoma do srede turških šotorov.

Turki so bili popolnoma presenečeni in komaj so se prebudili, so začeli divje tuliti. Tu so Heleni spoznali krasni načrt svojega poveljnika. Generali niso niti dali povelja za napad in že je bilo turško taborišče poplavljen, šotori podrti, begunci pobiti... Nekaj minut je trajalo grozovito klanje med razjarjenimi kristjani in presenečenimi muslimani. Zgodovina pravi, da je bilo pobitih to noč nad 3000 Turkov.

Med tem časom so Bozzaris in najbolj junaški Sulijoti udri v krasne šotore turških paš in se tu borili kot lev.

Marcos je sekal ves besen na desno in levo in lastnorčno pobil dvajset ogromnih Turkov, ki so se mu upali približati. Žalobno se mu je za hrbtom priplazil janičar in mu zabodel dolg oster nož globoko pod ramo. Ko so Sulijoti videli, da njih poveljnik krvavi, so podvojili svoje moči in pobili vse Turke. Medtem pa je Bozzaris, smrtno zadet, izdihnil svojo junaško dušo.

Tako je umrl v petintridesetem letu junak, ki je v eni moči rešil Etolijo in Peloponez. Hvala naša domovini ga ni nehal objokavati. Kako prisrčno so ga ljubili njegovi vojaki, moremo spoznati iz besed očitovca, ki je rekel: »Ono jutro po bitki je bila zmagovalna armada tako žalostna, da bi človek mogel misliti, da je bila premagana. —žn—

R. S. Po Donavi v Beograd.

(Konec.)

Največ pozornosti pa sem posvečal neki dvajsetorici bolgarskih akademikov, ki so se vračali iz Draždan, Lipovskega in Inomesta v svojo daljno domovino. Večinoma so bili doma iz Loma, ki je pri nas poznan pod imenom Lom Palanka, kar pa je napačno, ker narod mesta tako ne nazivlje. So to živahni okoreli mladeniči večinoma visokega stasa kot Srbi, od njih se skoro ne ločijo na zunaj. Zlasti s temi ljudmi sem želel priti v daljši razgovor, ki sem jih doslej poznal in sodelil le na podlagi političnih dogodkov in dnevnih časnikarskih vesti. Zanimalo me je zlasti, kako je njih slovensko mišljenje in čustvovanje napram Jugoslaviji. In spoznal sem, da o kakem političnem zbližanju z nami še daleč ne more biti govora, ker našo državo splošno zelo mrze.

Tako se mi je približal robustni Bolgar in pričel z mano razgovor. Menda je vedel že preje, da sem Jugosloven in ga je zanimalo moje prepričanje, kajti najpreje me je vprašal, če sem Srb ali Hrvat; izgovorjal je namreč Hrvate dosledno po nemškem kopitu. No, poslušal sem mu, da sem Slovenec. Očitno se je oddahnil; da me pridobi zase, mi je pričel praviti o politiki Bolgarov, pomiloval je »prečane«, da smo pod krvavim jarmom Srbov, o kojih se je dosledno izrazil, da so falotje, da je Macedonija bolgarska, bolgarski Bitoli in Štip, Skopje in Pirov vse tja do Niša. V isti sapi pa je hvalil in pomiloval

uboge Nemce. Jaz mu seveda nisem pritrjeval, ampak mirno ugovarjal. Pač sem mu priznal, da ni v državi baš vse v najlepšem redu, a obenem predložil, da mi nismo podjarmljeni, ampak da smo to bili prej pod Avstrijo. Orisal sem mu položaj Slovencev preje in danes in mu rekel, da mi nimamo prav nobenega povoda ruvati proti državi, zlasti še, ker vemo, kaj nas sicer čaka. Da bi me bolje razumel, sem govoril z njim srbo - hrvatski, dočim on sprva Bolgarski, nato pa dosledno nemški; iz tega pa je on sklepal, da sem jaz zelo hud srbofil. To mi je tudi očital in se oddaljil. Poslej se me je dosledno izogibal, bolgarski njegovi kolegi pa so bili skoro po njem obveščeni, za kako strujo se zavzemam. Pozneje sem govoril tudi z drugimi študenti, pa sem postal v izrazih opreznjši, raje sem jih spraveval in poslušal.

V splošnem so v hudi zablodi. Nekateri se ne smatrajo niti Slovanom, obožujejo Pruse in gojijo simpatije do Hrvatov, a le zato, ker so proti Srbom. Tudi se radi hvalijo in pretiravajo. Pravili so mi o vzornem redu, ki vlada na Bolgarskem, o narodni omiki in trdili, da ima Bolgarska 12.000 akademikov, ki študirajo po nemških univerzah. Jaz jim seveda nisem ugovarjal; zato so mislili, da vse sveto verjamem in so se še bolj širokostili.

Drugi treznejši pa, ki so se priznavali vsaj za Sloane, niso bili nasprotni bodočemu političnemu združenju južnih Slovanov, a le v republiko s 4 posebnimi teritorij in parlamenti. Kako bi taka republika izgledala, mi niso povedali, dali pa so jej že uradno ime, o

eventualni spremembi kojega pa sploh niso hoteli dalje razpravljati. Imenovala bi se »Sovijska federativna republika južnih Slovanov«. Sicer so kazali precejšnjo inteligenco, videl sem, da razvoj naših notranjih razmer zelo pazno zasledujejo in poznajo tudi vse italijanske spletke proti nam. Italijani pa so jim indiferentni, ker so predaleč in se bolgarski interesi ne križajo z italijanskimi. V veliki meri se po bolgarskih srednjih šolah goji učenje ruskega jezika, sicer pa čenijo nemščino nad vse in zelo radi govorijo nemško, čeprav jezik premalo obvladajo in delajo strahovite slovnične napake. Vsi so zadovoljni z novo domačo vlado.

Vsi prejšnji predsodki in pomisleki o Bolgarih so se sedaj razpršili; niti enega pristaša Stambolijskega ali zagovornika politične skupnosti z nami nisem našel med temi ljudmi.

In vendarle sem našel na enega študenta, ki se mi je, ko sva bila sama razkrlil kot sanjavi jugoslovenski idealist, ki pa je bil zato tem gorečnejši. Ž živahnimi kretnjami mi je razlagal nazore Stambolijskega in njegovo delovanje, našteval mi je dobrote, ki jih je bil deležen bolgarski kmet, popravljale so se ceste, gradile nove, zidale so se nove železniške proge, ustanovljale nove šole, boljšala uprava in rastlo je blagostanje. Navduševal se je tudi za Stambolijskega jugoslovenstvo; 12. septembra letos se je namerjal prevrat, ki bi strmoglavil kralja in upostavlil republiko. To bi bil prvi velik korak za medsebojno zbližanje. A žal, nastopila je reakcija, Stambolijski je mrtev in nima vzornih naslednikov, ideja je pokopana.

na, novih izgledov kake močnoti ni, a »mora da bude« mi je venomer zatirjal goreči pristaša Stambolijskega, čigar sliko nosi vedno s seboj in jo ima zadal v ročnem zrcalu.

A on je le osamela prikazen med bolgarsko inteligenco, vse drugo je drugih nazorov, zato mi je tudi nujno naročil, da ne smem nikomur njegovih kolegov tega izdati, ker nihče ne ve, da se ogreva za Stambolijskega. Mirno je »Helios« rezal valovje v hladno poletno noč in je hitel proti jugu. Enakomerno so ropotali stroji, v sobi pod krovom pa so hropeli potniki, ki so ležali po tleh in po zofah, sedeli na stoli in prtljaji. Zdaj in zdaj se je kdo pretegnil, tam je nekdo zastokal, le neki starejši mož je venomer nervozno stopical po ladji in željno pričakoval dneva.

Pričelo se je daniti. Mlečna svetloba se je plazila po sobi, v jutranji zarji nas je pozdravljala Mocha; dolge vrste dolgočasnih hiš so stale ob vodi. Za kratek čas smo pristali, nato smo vožnjo nadaljevali. Bili smo na madžarski državni meji. Dolgo so gledali za nami madžarski stražniki, pol ure pozneje smo došli v Bezdán. Na kopnem nas je pričakovala jugoslovenska obmejna policija, ki se je ukrcala in potrdila potnikom potne listine.

Zopet smo pluli po naših vodah; potniki so obmolknili. Še bolj so se približili Madžari, utihnili so sicer zgovorni Bolgari. Poseben žar jim je odseval iz oči, zdelo se mi je, da gleda iz vseh neko sovraštvo do nas, njih obnašanje pa je razodevalo tudi bojazen.

V velikih ovinkih je zakretala Donava. V daljavi je ležal Vukovar, zadaj se je risala na obzorju komaj vidna Fruška gora, mimo Novega Sada in Sremskih Karlovcev smo pluli. Že je ležal pred nami izliv široke Tise, ki ga zapira z leve ozki polotok, na kojem raste lepa smreka; mimo rodniških žitnih polj in močvirnih travnikov nas je parnik privedel v Zemunsko pristanišče. Nasproti nas je pozdravljala stari znanec ponosni Beograd.

Ob 6. popoldne smo pristali v luki. Poslovil sem se od potnikov, znancev in znank, pozdravil Bolgare, ki so se radovedno ozirali po naši prestolici.

Zopet sem zašel v sredo mestnega vrveža, zopet sem bil doma, povsod znana govorica, povsod znani obrazi. Pihljal je oster veter, v oblake prahu so se zavijale mestne ulice.

Zvečer je vladalo živahno življenje, na vseh koncih muzika in koncerti, polne restavracije, povsod domača dnevna politika. Pa smo res pravi mojstri v tem. Krog nas pa strumna organizacija, srepi pogledi, sami zavideži in sovražniki. Pridno se gibajo Nemci, Bolgari se organizirajo, Madžari spletarijo, vse pa ščeva proti nam Italija ter pridno poitalijančuje. A naši rojaki tam vztrajajo, kajti trdno vero imajo v boljše čase. Preproste žene hlastajo po »Edinosti« in željno prebirajo, kaj je novega iz Jugoslavije in kaj pravijo borz na poročila, a žalostno vzdihnejo... »Uboga blažena Jugoslavija, zopet se priprave doma, kedaj boš jaka in napočil dan, ko se dvigne Dinar in potlačijo Liro?!

K šolskem vprašanju v Murski Soboti *

Našo javnost zopet razburja Prekmurje. Tokrat ne gre za kak uboj javnih funkcionarjev, kakor zadnjič v Bistrici, h kateremu se pa še o priliki povrnemo, ampak za ukinitve meščanske šole v Murski Soboti po ministrstvu.

Vest o ukinitvi ni presenetila samo domačinov Prekmurcev, ki so ž njo direktno prizadeti, ampak tudi ostalo slovensko javnost, ki z interesom zasleduje razvoj razmer v lepem in bogatem našem Prekmurju. Čas in način te ukinitve je za naše razmere dokaj nenavaden. Zato se nemoremo ž njim baviti podrobneje, dokler niso pojasnjene vse okoliščine, ki so privedle oblast do tega koraka. Izpogovoriti pa hočemo par načelnih besedi o šolskem vprašanju v Murski Soboti in se dotakniti sedanje ukinitve le toliko, kolikor je neobhodno potrebno.

V Murski Soboti je obstojala že dalj časa neka rivalnost med meščansko in gimnazijo, ker sta oba zavoda nastanjena v istem poslopju, ki je pa postalo sedaj, ko se gimnazija stopnjema razširja, premajhno. Šlo je za prostore, pa tudi za učence. Zakaj Prekmurje ni tako veliko, da bi v sedanjih razmerah napolnilo meščansko šolo in gimnazijo v Soboti. Sicer je resnica, da kakih 100.000 prebivalcev že lahko napolni eno srednjo šolo s svojo mladitvijo. A to je le v normalnih razmerah. V Prekmurju pa žal še ni normalnih razmer vsaj v tem smislu ne, kakor v ostali Sloveniji. Domačini menda že preje niso bogve kako silili svojih otrok študirati, sedaj jih pa iz lahko umljivim moralnih in gmotnih ozirov, silijo še manj. Murska Sobotna sama je pa pomanjkljiva da bi dajala brez dežele zadostni visok procent dijaštva. Tako je nastala med obema zavodoma torej tudi neka konkurenca za pridobitev naraščajoč, kar gotovo ni bilo nobenemu zavodu v prid.

Radi priznati, da je imela in ima gimnazija več zaslonbe med ljudstvom, kakor pa meščanska, pa tudi pri krajevnih oblastnih faktorjih. Učitelstvo meščanske se je takoj postavilo odločno v prve vrste narodno naprednih družtev zlasti pri Školi. Ne omenjamo tega, da bi grajali, oziroma ne odobravali. Ampak tudi pri takem delu je potreba nekaj previdnosti in računanja z razmerami. Številni nasprotniki Sokolske ideje in dela so raznesli iz krajevnih strankarsko političnih razlogov, da je Sokol proti veri, kar je uplivalo med tamšnjim zelo vernim prebivalstvom, da ni imelo tistega zaupanja v meščansko-šolski zavod.

* Ta članek smo prejeli od našega stalnega sotrudnika, uglednega pristaše NRS in izkušnega šolnika ter ga pričujočemo v event. javno diskusijo perečega vprašanja. Ured.

Ako ne govorijo prav posebni razlogi za to, moramo biti v principu proti temu, da se nahajajo srednje šole v majhnih nestalnih krajih. Zakaj srednje šole vzgajajo ljudi za širše obzorje in višje poklice. Zato morajo nuditi gojenem prilike že med izobrazbo, da ne presojajo življenja samo iz domačega vaškega zvonika. Pri vsaki vzgoji je prav važen faktor, okolica ali življenjski milje, kakor šola sama. Malo mestice pa se v tem oziru ne razlikuje mnogo od večje vasi ali trga in ne more skoraj ničesar nuditi. Zato so navadno tisti ljudje, ki so zapustili tako šolo tudi z dobrim uspehom, v poznejšem življenju okorni in se težko živijo v druge razmere, ki se v marsičem razlikujejo od primitivnih domačih razmer. Iz teh razlogov torej ni bila najsrečnejša misel, da se je stvorila v Murski Soboti gimnazija. So pa že drugi važni razlogi, ki govorijo proti.

Prekmurje se bo temeljito izpremenilo še le tedaj, kadar se bo temeljito izpremenila v mišljenju in čuvstvenstvu domača inteligenca. Tok prihodnje domače inteligenca je pa treba obrniti v naše zaledje, da se spozna z našimi prilikami in razmerami. Mnogo današnjih težav obstoja v Prekmurju v tem, ker je tamojšnja domača inteligenca živela svojo vzgojo tam onstran sedanjih prekmurske meje, ne pa pri nas. Zato dela preorientacija tudi inteligenci težkoče in se ne more živeti v nove razmere. Zato ne zadostuje, da pridejo mi med nje, ampak oni morajo priti med nas in se navzeti našega duha in sicer v tisti dobi, ko so najbolj občutljivi in sprejemljivi za to. Zakaj poznejši študij ne izpremeni človeka.

V take kraje spada edino le meščanska šola ali pa kakšna strokovna šola, ne pa gimnazija. Seveda morajo biti te šole res take, kakršno imajo, ne pa samo na videz, po imenu. Dobra meščanska šola je za take kraje neprimerno višje vrednosti kakor pa gimnazija. Namenjena je najširšim srednjim slojem, kmetom, rokodelcem in raznim obrtnikom in jim nudi mnogo več za življenje, kakor jim more nuditi gimnazija ali pa realka s sedanjim ustrojem. Zato je bilo pogrešeno že iz teh razlogov, da se je meščanska šola v Soboti kratkoma ukinita. Ako je bilo kaj nepravilnega na njej, bi se morale nepravilnosti odpraviti, ne smelo bi se pa kratkoma šolo ukiniti, če ni bilo posebno tehtnih razlogov. Najmanj pa bi smele pri tem igrati kakršnekoli osebnosti svojo vlogo. Povsod v Sloveniji se borimo, da dobimo čim več dobrih meščanskih šol, ker poznamo njih vrednost in vemo, kaj so te šole prinesle Čehom. Med tem časom pa se taka šola ukine ravno tam, kamor spada že a priori.

Priseljevanje v Ameriko in izletniki.

Prizadevanje Italije za čisto kvoto — Primorci, pozor!

New York (Jugoslovanski oddelak F. L. I. S.) Zakon o kvoti, ki omejuje številno priseljevanje na določen maksimum za vsako deželo, napravlja neke izjeme iz splošnega pravila. Te izjeme se tičejo gotovih vrst imozemcev, ki smejo priti brez ozira na kvoto. Zakon pa napravlja neko malo razliko med temi izjemnimi imozemci; nekateri se nikdar ne vračunajo v kvoto, drugi pa grejo na račun kvote, dokler ta ni izčrpana.

Na primer, imozemec, ki prihaja v Zedinjene države na začasen obisk radi opravkov ali zabave, sme priti vsak čas brez ozira na kvoto, niti se o njem sploh ne vodi nikak račun, kar se tiče kvote. Drugačnja stvar pa je z imozemcem, ki se vrača po začasnem obisku v stari kraj. Dokler ni kvota še izčrpana, gre njegov prihod na račun kvote; on sme pa priti tudi potem, ko je kvota izčrpana.

Iz tega je razvidno, da imozemec, stanujoč v Zedinjenih državah, ki poleti v stari kraj na kratek obisk, obremenjuje kvoto svoje rojstne zemlje, ako se vrača v takem času, ko je ta kvota še odprta. Njemu samemu je seveda vseeno, da-li je vstet v kvoto ali ne, le da je pripuščen. Ali kvota se za toliko zniža, in s tem je komu drugemu novemu priseljenču odvzeta prilika, da bi prišel v Zedinjene države.

Kakor znano, za začasen obisk v stari kraj se smatra odsotnost iz Zedinjenih držav, ki naj ne presega šest mesecev. Ako kdo izostane več časa, se smatra, da je opustil svojo nastanjenost v Zedinjenih državah, in ni izzvet iz kvote. Le ako je v stanu dokazati, da je ob svojem odhodu imel namen povrtniti se, in da ni mogel pravočasno odpotovati radi prav tehtnih razlogov, utegne biti pripuščen, tudi če je kvota izčrpana.

Številni imozemci, ki odpotujejo v stari kraj na kratek obisk, nikakor ni majhno. Posebno veliko — zdi se — je število italijanskih podanikov, nastanjenih v Ameriki, ki gredo v Italijo na obisk. Ako se ti vračajo, dokler je italijanska kvota še odprta, se odštevalo od kvote in s tem znižajo italijansko kvoto za novodošlece. Italija, ki je klasična zemlja emigracije, pa čuti že precej hudo omejitve na kvoto od 42.057 in ne mara, da bi ji ameriški Italijani, ki so o italijanski podaniki, še bolj omejili izseljevanje potem svojih obiskov v stari kraj.

Italijanske izseljenške oblasti se zato prizadevajo, da ohranijo kvoto kolikor mogoče čisto, in da bodi vsa kvota v korist novim priseljencom. V to svrhu so meseca aprila izdale naredbo, ki je izredne važnosti za one italijanske podanike, ki prihajajo v Italijo na obisk. Po tej naredbi ameriškim Italijanom ne bo dovoljeno odpotovati nazaj v Ameriko, dokler je italijanska kvota še odprta. Čakati bodo torej morali, da se kvota izčrpa. Med tem pa mine šest mesecev in dotičnik utegne izgubiti pravico do povratka

v Ameriko. Radi tega je italijanska vlada odredila, da se »obiskujočim Italijanom« sme izjemoma dovoliti odpotovanje v Ameriko, dokler je kvota še odprta, ako se osebo obrnejo na italijanskega izseljenškega komisarja. Ako dokažejo izredno nujnost svojega odhoda, se jim da posebno dovoljenje za vkrcanje, tudi ako ni kvota že izčrpana. Zdi se pa iz vseh okoliščin, da bo jako težko dobiti to dovoljenje in da se bo le malemu številu izmed velike množice teh potnikov posrečilo odpotovati v Zedinjene države, dokler je kvota še odprta.

V kaki stiski bodo ti ljudje, si je lahko predstavljati. Ko so odpotovali iz Zedinjenih držav z namenom, da se povrnejo tekom šestih mesecev, so si preskrbeli vse potrebne dokumente, da dokažejo svojo nastanjenost v Ameriki, in so bili prepričani, da ne bodo imeli ob povratku nikake stitnosti, kar se tiče kvote. V starem kraju pa najdejo, da v resnici nimajo pravice do povratka, ako so odpotovali iz Amerike v taki dobi, da je za časa, ko zapade njihov rok za povratek, italijanska kvota še vedno odprta. Ako morajo čakati, da se italijanska kvota izčrpa in med tem mine šest mesecev od njihovega odhoda iz Amerike, jim ameriški konzul utegne odrediti vizo, ker so ostali v inozemstvu čez šest mesecev.

Ako zgubi pravico do povratka v Ameriko kot nastanjeni imozemec na začasnem obisku v inozemstvu, tak nesrečni priseljenec bo moral čakati, da se kvota zopet odpre z začetkom prihodnjega fiskalnega leta. Ali rečeno je, da v takem slučaju bo moral čakati, dokler on pride na vrsto za potni list. Glasom zadnjih poročil iz Italije je preko 350.000 ljudi že zaprosilo za potni list v Zedinjene države. Potemtakem dotični ameriški Italijani bi morali čakati najmanj pet let, dokler se mu posreči povrtniti se v Ameriko.

Italijanska vlada misli, da je to njeno postopanje upravičeno, ker ji »Amerikanci« znižajo kvoto za toliko tisoč na leto. Ob enem pa je mnenja, da ameriške priseljenške oblasti bi morale pripustiti dotičnike čez kvoto tudi po preteku šestih mesecev, ker pač niso mogli prej odpotovati.

Vsa ta stvar je jako zanimiva za vse one naše rojake, ki spadajo sedaj pod Italijo. V Ameriki imamo precejšnje število rojakov iz Goriskega, Trsta, Notranjskega in Istre. Ako hočejo ti obiskati svoj rojstni kraj in se izogniti stitnostim glede povratka v Ameriko, naj si izberejo za svoje potovanje tak čas, da bo italijanska kvota izčrpana, ko jim bo treba priti nazaj. Ako recimo, kdo odpotuje ob Božiču, bi se moral vrniti v Ameriko do meseca junija, in tedaj bo italijanska kvota seveda že zdavnaj izčrpana.

Podpirajte Jugoslovensko Matico!

Gospodarstvo

Zlata marka.

Pred kratkem je notral dolar na berlinski borzi še 11 milijonov, nedolgo potem je bil že 90 milijonov mark in pada še vedno nevrzdno naprej. Nemška marka torej de facto ne živi več, saj je že zadnjega avgusta Vossische Zeitung pisala, da so na vselejmu v Lipskem, ki se je, kakor smo poročali, končal z velikim fiaskom, prodajalo in kupovalo samo v tujih valutah.

Nemčija bo sedaj morala naglo uvesti drugo denarno vrednost namesto marke. To vprašanje študirajo nemški finančniki in industrijski krogi v mrzlični naglici, kajti svet si so si, da ne morejo ostati kot sovjetska Rusija pri denarni enoti, katere je treba nad 50 milijonov za pol kilograma sirovega masla.

Treba je, da dobi Nemčija stalno ekonomsko podlago, to je pa le mogoče, če se uvede nova denarna enota: zlata marka. Plačila bi se zaenkrat še vedno mogla vršiti v papirnih markah po zlatem kursu, toda računati se bo moralo vedno v zlatu.

Iz Berlina poročajo, da so priprave za ustanovitev banke za izdajo bankovcev na podlagi zlata v polnem teku, kajti vlada je že dala principijelno dovoljenje, da se preide k novemu denarju. Poskusom, kot jih dela Madžarska s svojo žitno, oziroma pšenično valuto, nemški merodajni krogi ne zaupajo, sklenili so uvesti zlato valuto in čim prej spraviti delovanje te zlate banke v tek.

Naslednje dni se bodo vršila ministrska posvetovalja, v katerih se bodo določili obrisi nove valute. Katere vrednosti bo imela njena enota, danes tudi še ni določeno. Skoraj gotovo je, da se bo nova konto-marka računala z desetinko dolarja. Končno se pa o tem še ni sklepalo, ker se je treba o vsem načrtu še podrobno posvetovati. Radi tega se tudi še ne sme pričakovati, da se bo pred oktobrom emitirala nova nemška valuta. To vrzel naj izpolnijo zlato bankno posojilo.

Med tem so se pa Nemci odločili za zelo radikalna sredstva: z 12. septembrom je konfiscirano vse zlato, srebro in platin in njih zlatnine v obliki novcev. Naznaniti jih je treba do 21. septembra. Izvzeti so samo predmeti.

Kar se tiče računanja v zlati valuti, so Nemci silno optimistični. Mnenja so, da je zlata denar podlaga za zopetno upostavljanje nemških financ, češ da bo na ta način delavec in uradnik spet imel svojo predvotno plačo in ljudstvo ne bo več mistificirano po takozvanih draginskih koeficientih. Prepriji rad plač med delodajalci in delojemalci se bodo na ta način kar enostavno spravili s cene. Kupna vrednost denarja se je torej na ta način povečala. Če se spet uvede zlata valuta, bo v resnici življenje ceneje kot pred vojno.

Tako govorijo nemški optimisti. Čujejo se pa tudi precej drugačna mnenja in ostri pomisleki zoper uvedbo zlate valute. Zdrav denar ne bo zadostoval, da zajebi brezemjni nered. Pravilna taktika bi bila, najprej urediti gospodarske razmere, potem bi denar že sam od sebe odzdravel. Seveda se da to prav lepo svetovati, a neizrečeno težko v praksi izvesti.

Najtežje vprašanje pri uvedbi nove zlate valute je, odkod dobiti zdrav podlago za valuto, podlago, ki bi bila stalna, nespremenljiva vrednosti. Prihodnji tedni bodo pokazali, ali so nemški finančniki kos svojih ogromni nalogi.

INDUSTRIJA.

× Nova nemška industrija krzna v naši državi. Nižovogorodski in lipski d. d. za krzno, ki ima svoj sedež v Lipskem in ki jo je svoj čas ustanovila ruska sovjetska vlada s sodelovanjem nemških interesov, namerava ustanoviti tudi v naši državi, v Beogradu in Zagrebu svoje podružnice.

× Lesna izlozba v Liotu. Uprava lionskega velesejma pripravlja lesno izlozbo, ki se bo vršila od 6. do 30. oktobra in na katero so pozvane vse države, ki imajo razvito lesno industrijo. Tudi naša država je pozvana na to izlozbo in je upati, da se bo naša lesna industrija, ki je najmočnejša industrijska panoga v naši državi, v častni meri odzvala pozivu. Na ta način bo mogoče naši lesni industriji, da v še večji meri seznanijo inozemstvo z našimi prvotnimi lesnimi proizvodi.

× Nova broderska delavnica. V Beogradu na Čukarici bo te dni instalirana nova broderska delavnica, ki bo popravljala in preurejevala broderske objekte.

× Pomoč obrtnikom. Ministrstvo trgovine in industrije je odredilo vsoto 240.000 dinarjev, ki se bo razdelila med siromašne obrtnike cele kraljevine. Te podpore se bodo dajale kot pomoč ali kot petletna brezobrestna posojila po isti pogoji, pod katerimi daje podpore in posojila državna razredna posojila.

× Premog v Šleziji. Produkcija premoga v Gornji Šleziji se je zelo hitro približala predvojni produkciji. Pretečeno leto je bilo mesečno izkopane približno 2.130.000 ton premoga. Letos mesečno približno 2.413.000 ton. V Gornji Šleziji, ki je pred vojno pripadala Nemčiji, so zgrajene vse železnice v tej smeri, da je olajšan uvoz premoga v notranjost Nemčije. Sedaj pa se izvažva v Nemčijo samo ena tretjina šlezkega premoga in dve tretjine v Poljsko.

TRGOVINA.

× Celjski trg. (Dinarske cene.) Meso: govedina v mesnihi I. 25 do 27, II. 25, na trgu I. 25, II. 23, telatna I. 30 do 35, II. 30, svinjina I. 30 do 35, II. 30, domača mast 40, ameriška 35, slanina I. 40, II. 38, 1 kg šunke 50, I. prekajenega mesa 50, II. 42, 1 liter mleka 3,75, 1 kg surovega masla 55 do 60, čajnega 76, masla 55. Krušne cene neizpremenjene. Specerija: 1 kg kave Portoriko 68, Santos 50, Rio 40, pražena I. 68, II. 56, III. 48, 1 kg kristalnega belega sladkorja 23, v kokcali 24, kavne primesi 26, riž I. 13,50, II. 9, 1 liter namaznega olja 32, bučnega 44, petroleja 7, testenih 15 do 21, mila 19 do 21. Mleviski izdelki: moka št. 0 6,40, št. 0 6,40, št. 2 6,10, št. 4 5,70, št. 6 4,30, ržena moka 5,80, ješenjen 5,60, otrobov 1,60, koruzna moka 3,50, koruznega zdroba 4,70, pšeničnega 6,70. Žito: go pšenice 375, rži 325, ječmena 320, ovs 280, koruze 325. Kurjivo: črnega premoga 47,50, rjavega 25, m³ trdih drv 142, 100 kg 38, m³ mehkih drv 120, 100 kg 30. Krma: črni sladkega sena 100, polsladkega 75, kislega 50 do 75, slame 50 do 75. 1 kg čebule 2, česna 4, krompirja 1,25 do 1,50 dinarjev.

× Naš lesni izvoz. Neka holandska firma namerava v Zagrebu osnovati svojo podružnico, ki se bo pečala z izvozom našega lesa na Holandsko. Les bo šel preko Budimpešte in Dunaja na Holandsko.

× Komisija za pregled uvoznih predmetov. V finančnem ministrstvu je bila sestavljena posebna komisija strokovnjakov, ki deluje v glavni direkciji carin. Komisija sestavlja pregled vseh uvoznih predmetov, da se bo videlo, katere predmete je treba obtežiti z večjo carino, da se zmanjša uvoz in da se na ta način pripomore uravnoteženje našega proračuna. »Jugoslovanski Lloyd« pri tej priliki popolnoma upravičeno pripominja, da naj ta komisija obenem tudi onemogoči z visoko carino uvoz onih predmetov, ki jih izdelujemo v zadostni množini doma. Na take predmete je treba določiti tako visoko carino, da ne bo nikomur hodilo na misel, da jih naroča v inozemstvu. — Vendar moramo tu pripomniti nekaj, kar je za našo industrijo zelo važno. Zaščitna carina je umestna samo tedaj, da za nekaj časa zaščiti domačo industrijo pred tujimi izdelki in tujo konkurenco, dokler je domača industrija še v razvoju in ko že pokaže, da je sposobna, da bo mogla živeti in da bo mogla pozneje tudi prenesti boj s tujo konkurenco. V nasprotnem slučaju pa povzroča zaščitna carina našemu narodnemu gospodarstvu samo škodo ter bi imeli od nje korist le posamezni industriji, ki bi na ta način zavzemali monopoli položaj v državi ter bi mogli konkurenta izkoriščati do mile volje. Ne smemo pozabiti, da je konkurenca, dasiravno ima tudi slabe strani, vendar v današnjem gospodarstvu zelo blagodejna in neobhodno potrebna. Proizvodi, ki jih izdelujemo doma dovolj v zadostni dobri kakovosti, naj se zaščitijo in naj se uvoz iz inozemstva onemogoči. Blago slabe kakovosti pa naj producenti izboljšajo ali pa jih naj potolče inozemska konkurenca. Vprašanje je zelo kočljivo, zlasti sedaj, ko nam velik uvoz zelo okušuje našo valuto, ne smemo ga pa posmatrati preveč enostransko.

× Komisije za izvoz sliv. Ministrstvo trgovine je imenovalo 8 komisij, ki bodo nadzirale izvoz sliv iz naše države. Komisije imajo svoje sedeže v Beogradu, Valjevu, Čačku, Sabcu, Kragujevcu, Lazarevcu in Arangelovcu. Komisije so začele delovati 15. t. m.

× Za izvoz vina. Ministrstvo poljoprivrede in vode je odločilo, da se reši vprašanje glede izvoza vina v sporazumu z ministrstvom za trgovino in industrijo.

KMETIJSTVO.

× Tržič. Podružnica Sadjarskega in vrtnarskega društva v Tržiču priredi dne 13. in 14. oktobra t. l. v prostorih Meščanske šole v Tržiču sadno razstavo, združeno s predavanjem o sadjarstvu in uporabi sadja. Predaval bo višji sadjarski nadzornik g. Humeč, dne 14. oktobra ob 9. uri dopoldne. Razstavljeni bodo poleg sadja tudi razni sadni izdelki in cvetje, sadjarsko orodje itd. Vsi sadjarji iz cele okolice, ki imate lepo sadje in ga želite prodati, se vabite, da ga razstavite. Zadostuje 5 do 10 komadov vsake vrste. Razstavite posebno take vrste, ki pri nas dobro uspevajo in obilno rodijo. Vabijo se pa tudi kupci, ki se zanimajo za naše sadje. Letina pri nas še dosti dobro kaže, posebno v vaseh pod gorami, ki jih imenujemo gorenska Vipava, kakor so Seže, Palovče, Sv. Lucija in druge. Zato je želeli, da bo čim večji obisk od obeh strani. Priglasje sprejema podružnični odbor in to prej ko mogoče, sadje v razstavo pa najpозnejše do 11. oktobra opoldne. Na poznejše prijave se ne bo mogoče ozirati.

× Nova poljedelska šola v Dalmaciji. Pokrajinska uprava za Dalmacijo je zaprosila vlado za kredit 500.000 dinarjev za odkup zemljišča v Blatu, kjer bi se zgradila poljedelska šola za dalmatinske poljedelce. Poljedelski minister je prošnji pokrajinske uprave pritril.

× Čiščenje semenja. Finančni minister je odredil, da mora državna hipotekarna banka osnovati fond, s katerim se bodo vzdrževala posebne stanice za čiščenje semenja. Zelo važen predpogoj za izboljšanje in povečanje naše poljedelske produkcije je uporaba strokovnjakovo očiščenega semenja vsled česar bodo te stanice velike važnosti za naše poljedelstvo.

× Sereolški zavodi. Finančni minister je odobril kredit 200.000 dinarjev, da se razširi v Krizevcih na Hrvaškem sereolški zavod, v katerem se bo izdeloval serum za lečenje živinskih bolezni. Objednem je dovolil finančni minister, da se unesejo v proračun za leto 1923-24 potrebne vsote, da se osnuje tak zavod tudi v Beogradu.

× Najmanjši lesa v Evropi in najslabše gozdove ima menda bogata Anglija. Zanimanje za gozdarstvo ni bilo nikdar veliko; šele v zadnjem desetletju je v pogozdovanje prišlo več velikopoteznosti. Zanimivo je, da je pri tem mogoče sodočelno problem brezposelnosti. Anglija je imela pred vojno 12 milijonov ljudi, ki si nikdar v življenju niso mogli kupiti nove obleke in novega para čevljev. Morda je ta številka nekoliko pretirana, ker izhaja iz nemških virov, a med in mleko se tudi v bogati Angliji ne cedita, kakor si mi morda predstavljamo. Saj se tudi po vojni čuje o milijonih nezaposlenih v velikih mestih.

DENARSTVO.

× Dinar na berlinski borzi. Dne 19. t. m. je notral jugoslovanski dolar na berlinski borzi nekaj manj ko 2 milijona mark. V prostem prometu je veljal dinar 2 milijona nemških mark.

× Nabava deviz za potovanje na Nemsko. Po razpisu g. finančnega ministra z dne 17. julija 1923 I. br. 27.876 sme izdati finančna delegacija v Ljubljani trgovcem, industrijalcem in obrtnikom pooblaščenca za nakup deviz pri potovanjih v svrhu posejanja inozemskih tržišč do najvišjega iznosa 10.000 francoskih frankov v valuti države, v katero se namerava potovati. Spričo izrednih valutnih razmer v Nemčiji je generalni inspektorat ministrstva financ v Beogradu na inicijativno trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani z razpisom z dne 18. septembra 1923. I. br. 34152 odločil, da sme finančna delegacija trgovcem, industrijalcem in obrtnikom, ki potujejo na Nemsko, izdati pooblaščenca za nakup deviz tudi v drugi nego nemški valuti.

× Dovoljenje nakupa tujih deviz. Finančno ministrstvo je dovolilo na podlagi pravilnika o prometu z devizami in valutami, da smejo tudi državljani, ki potujejo skozi našo državo, kupovati romunske lea, bolgarske lea, avstrijske in madžarske krome ter nemške marke tudi brez dovoljenja finančnega ministrstva. Dovoljenje za nakup pa je potrebno za ameriške dolarje, švicarske in francoske franke, angleške funte ter italijanske lire. Prodaja valut se mora vpisati v potni list.

PROMET.

× Pregled del pri reguliranju Save. Poljedelski minister je odredil posebno komisijo strokovnjakov, ki bo pregledala tok reke Save in dela za reguliranje Save v svrhu omogočenja brodarstva.

× Za gradbo proge Beograd-Obrenovac se je ponudila neka francoska družba, ki hoče prevzeti tudi zgradbo drugih gradb. Na predlog prometnega ministra je bila sestavljena posebna komisija uradnikov trgovskega in prometnega ministrstva, ki ima proučiti pogodbo.

RAZNO.

× Koncesije za izkoriščanje vodnih sil. Generalna direkcija voda je zbrala podatke o vseh izdanih koncesijah za izkoriščanje vodnih sil, da jih predloži Narodni skupščini v revizijo, kakor to predvideva ustava. Najbrž bo moralo večje število domaćih in tujih družb, ki so dobile te koncesije, iste zopet oddati ali pa povečati svoje obveznosti napram državi.

× Mednarodni kongres srednjih slojev. Dne 18. in 19. septembra t. l. se vrši v Bernu (Švica) mednarodni kongres srednjih slojev. Na kongresu se imajo vršiti priprave za ustanovitev »Mednarodne zveze srednjih slojev«, katere namen je združitev celokupnega intelektualnega, obrtnega in trgovskega srednjega stanu vseh držav v zaščito in splošno njegovih idealnih in gospodarskih interesov. Švicarski konzulat v Zagrebu vabi organizacije in posameznike, ki se hočejo udeležiti kongresa, da javijo neposredno odboru (Congres international des classes moyennes — Berne (Suisse) Buerghaus).

× Pobijanje draginje na Bolgarskem. Pred kratkim se je vršil v Sofiji sestanek predstavnikov iz raznih krajev Bolgarske. Sestanku je predsedoval bolgarski notranji minister. Razprava se je vodila o sredstvih za pobijanje draginje. Na sestanku so došli do sledečih zaključkov: Pri ministrstvu notranjih del in pri vsaki občini se osnuje poseben urad za prehrano. Državna banka otvori potrebne kredite občinam in konzumnim združenjem. Občine se morajo potruditi, da se čim bolj razvije trgovina z zelenjavo in živino. Konzumne zadruge morajo aktivno organizirati razdelitev živilskih produktov. Popraviti se morajo pota in nabaviti je treba kamione v večjem številu, da bo mogoče prevažati hrano tudi v oddaljenejših planinskih kraje. Prometno ministrstvo mora dati dovolj vagonov za prevoz živil na razpolago. Vlada in narodna banka morata preduzeti vse potrebne mere za stabilizacijo leva. Določiti se mora stalna tarifa za prevoz najnujnejših potrebščin. Končno mora vlada uvesti zaborno mlečnih proizvodov do prihodnjega leta.

DOBAVE.

× Dobava moke. Pri Intendanturi Dravske divizijske oblasti v Ljubljani se bo vršila dne 28. septembra t. l. druga ofertalna licitacija glede dobave 180.000 kg pšenične krušne moke (tipa 80%). Predmetni oglas je v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesentom na vpogled.

× Dobava orodja. Pri ravnateljstvu državnih železnic v Subotici se bo vršila dne 28. septembra t. l. ofertalna licitacija glede dobave raznega orodja (svetrov, kladiv, nemških ključev itd.). Predmetni oglas z natančnejšimi podatki je v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesentom na vpogled.

× Dobava litih cevi. Pri ravnateljstvu državnih železnic v Subotici se bo vršila dne 29. septembra t. l. ofertalna licitacija glede dobave 140 komadov litih cevi. Predmetni oglas z natančnejšimi podatki je v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesentom na vpogled.

× Dobava bandž za kolesa in fasonirane železa. Pri ravnateljstvu državnih železnic v Subotici se bo vršila dne 29. septembra t. l. ofertalna licitacija glede dobave bandž za kolesa in fasoniranega topljenega železa v palicah. Predmetni oglas je v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesentom na vpogled.

× Dobava pisarniškega materiala. Pri upravi državnih monopolov v Beogradu se bo vršila dne 29. septembra t. l. ofertalna licitacija glede dobave raznega pisarniškega materiala. Predmetni oglas z natančnejšimi podatki je v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesentom na vpogled.

× Dobava mesa. Dne 20. septembra t. l. se bodo vršile pri vojni okroglji v Mariboru in Celju ter pri komandah mesta v Slovenski Bistrici in Doljem Dravogradu, dne 21. septembra pa pri intendanturi Dravske divizijske oblasti v Ljubljani in pri komandi mesta v Ptuju ponovne ofertalne licitacije glede dobave mesa za garniziji Maribor, Celje, Slovenska Bistrica, Dolnji Dravograd, Ljubljana in Ptuj za čas od 1. oktobra do 31. decembra 1923. Predmetni oglas je v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesentom na vpogled.

× Dobava lesa za tla. Pri upravi državnih monopolov v Beogradu se bo vršila dne 3. oktobra t. l. ofertalna licitacija glede dobave lesa (desk itd.) za tla. Predmetni oglas je v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesentom na vpogled.

× Dobava blaga »Segeltucha«. Pri ravnateljstvu državnih železnic v Subotici se bo vršila dne 2. oktobra t. l. ofertalna licitacija glede dobave 1000 kvadratnih metrov blaga »Segeltucha«. Predmetni oglas je v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesentom na vpogled.

× Dobava linoleuma. Pri ravnateljstvu državnih železnic v Subotici se bo vršila dne 2. oktobra t. l. ofertalna licitacija glede dobave 750 kvadratnih metrov linoleuma. Predmetni oglas je v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesentom na vpogled.

Dnevne novosti.

— Gospod pri »Jutru« svetujemo več resnosti, kakor se to spodobi »najbolje informiranemu dnevniku«, ker bomo sicer prilizovali uveljavljenim napram njim — in ne samo napram listu — gotova načela, ki bodo pospešila likvidacijo umirajočih »slovenske demokracije« in njene glasila. — »Revolverski manir«, ki so v zadnjem času edino orožje »Jutra«, se sicer ne bomo poslužili, vendar pa jamčimo za ugoden uspeh naše akcije.

— Z beograjske univerze. Univerzitetna uprava v Beogradu je sklenila, da se na pravi način vsi študenti, prijavljeni na vpis in polaganje izpitov brezplačno.

— Nov oddelek pri finančnem ministru. Finančno ministristvo je sklenilo, da preobrazijo sedanjí statistični odsek pri generalni direkciji carin v statični oddelek.

— Iz zdravstvene službe. Ciril Erjavac je bil imenovan za upravnega asistenta pri zdravstvenem odseku za Slovenijo. Gosp. minister za narodno zdravje je sprejel ostavko, ki jo je podal upravni asistent Ciril Sadar v javni bolnišnici v Celju na državno službo.

— Iz politične službe. Okrajni komisar Bogomir Kobal pri okrajnem glavarstvu v Ljubli je razrešen službene dolžnosti, ker mu je ministristvo pravde dovolilo sprejem v sodno pripravljeno službo. Provizorni Vlado koncilist dr. Amon Sraj je premeščen od okrajnega glavarstva v Konjicah k okrajnemu glavarstvu v Ljubli. Okrajni tajnik Anton Čega pri okrajnem glavarstvu v Črnomlju je trajno upokojen.

— Izpremembe v vojaški službi. Za polveljnika 4. gorskega kavbičnega diviziona pri 8. polku je imenovan dosedanjí upravnik vojnega skladišča pri dravski diviziji oblasti podpolk. Fran Loh. Za rez. san. poročnik so imenovani: dr. Vinko Zolokar, dr. Drago Vidmar in dr. Pavel Pance.

— Veliki Slovan, profesor Josip Mikš, umrl. Profesora Josipa Mikša je dne 10. t. mes. dohitela nenadna smrt na kolodvoru v Rokicah na Češkoslovaškem. Pokojnik je dolgo časa živel v Rusiji in nazadnje deloval kot profesor v Novočerkasku. Bil je Slovan iz dna duše. Poznan je bil pri vseh slovenskih narodih. L. 1908 se je mudil tu in v Ljubli in bil dobro poznan z bivšim pokrajinskim namestnikom g. Iv. Hribarjem, katerega je tudi lanko leto posetil, ko se mu je posrečilo ubežati iz Rusije. Zadnji čas je deloval v knjižnici prezidenta Masaryka. Rajni je spadal med one, ki so kljub vsem nesrečam, ki so zadele Rusijo, do zadnjega veroval v njeno bodočo veličino. Bodi mu lahka slovaška zemlja.

— Poljski akademiki v Ljubli. V ponedeljek dne 24. t. m. došpe v Ljublianski pevski zbor akademikov univerze v Krakovu v Ljubliano ter prirediti tu v veliki dvorani hotela Union pevski koncert, na katerem bo izvajal celo vrsto moških zborov in starejših in najnovejših poljske zbornice literature. Akademiki zbor prireditel namreč turje ter obišče skoro vsa večja mesta v Jugoslaviji. Prepričani smo, da bo de ljubljansko občinstvo simpatično pozdravilo poljske goste v svoji sredi ter številno obiskalo koncert, katerega prireditelj v ponedeljek zvečer. Vstopnice bodo od sobote naprej v predprodaji v Matični knjižnici.

— Upravnik veterinarske šole. S krajevim ukazom je imenovan za upravnika vojne veterinarske šole g. major Aleksander Petrovič, ki je tudi upravnik vojne živinske bolnišnice v Topčideru. Šola začne leto prvi delovati in sprejemati se bodo vojni veterinarji, katerih v vojski zelo manjka.

— Policijska se zamenja z žandarmerijo. »Preporočila« poročila, da se bo po vseh mestih policija zamenjala z žandarmerijo žandarmerijske brigade. Podrejeni bodo brigadni komandantom in vrhovno kontrolo bo imelo ministristvo vojne in mornarice.

— Izseljenično vesti III. zvezek je izšel. Vsebuje različne naredbe in predpise, ki se tičejo izseljeniške službe, kakor tudi različne nasvete in navodila za naše izseljence. Naroča se pri »Izseljeničnem komisariatu« v Zagrebu, Kamenita ul. 15. Stane 20 Din.

— Reševanje invalidskih pokojnin. Na podstavi člena 35 zakona o budžetskih dvanajstih za julij, avgust in september 1923 je prevzelo deložno sodišče, oddelek XIV v Ljubli reševanje invalidskih pokojnin za vse vojne invalide in rodbine padlih, umrlih in pogrešenih vojakov v smislu zakona o začasní pomoči tem osebam z dne 26. dec. 1922. Radi tega z dnem 6. septembra 1923 preneha poslovati pokojninski referat invalidskega odseka oddelka za socialno politiko pokrajinske uprave v Ljubli. Prizadete stranke in uradi naj se odsej v pokojninskih zadevah obračajo na deložno sodišče oddelek XIV v Ljubli, ki postuje začasno še v dosedanjih prostorih invalidskega odseka v šentpeterski vojašnici I. nadstropje. Gazisti — neinvalidi in njihovi svojci naj se odsej obračajo v pokojninskih zadevah na delegacijo ministrstva financ v Ljubli. Vse druge vrste državne pomoči po invalidskem zakonu ostanejo še nadalje v delokrogu invalidskega odseka oddelka za socialno politiko.

— Izseljeniški komisariat v Zagrebu objavlja: Polmeseničnik »Jadrana«, ki izhaja v Buenos Airesu v Južni Ameriki, prinaša v svoji številki od 16. julija t. l. članek pod naslovom »Kot slepe muhe«, v katerem veli, da so se začeli naši ljudje pod vplivom neke propagande izseljevati v vedno večjih množinah v republiko Argentino. Večina nima zagotovljene službe, je brez priporočil in brez sredstev, in ko pridejo semkaj, so v velikí stiski. Članek pravi nadalje, da ni res, da bi se v Argentini lahko našlo delo. Posebno težko ga dobe oni, ki ne govorijo španski. Zaradi tega se opozarjajo naši izseljenci, ki nameravajo iti v Argentino da ne potujejo tjakaj, dokler si niso zagotovili dela.

— Otvoritev telefonske centrale Limbuš. Pri pošti Limbuš je bila dne 1. septembra t. l. otvorena telefonska centrala z javno govorilnico za krajevni in medkrajevni promet. V smislu telefonske pravilnice opravlja ta centrala tudi brzojavno službo.

— Metereološke postaje v Vojvodini. Glasom nekega odloka ministristva za notranje zadeve bodo ustanovljene v vseh občinah manjše metereološke postaje. Na sedežih političnih uprav se bodo napravile večje postaje, ki bodo stale v medsebojni zvezi in kolih središčih bo tvoril Beograd.

— Razpis nadeželnih in učiteljskih sužb. Na štirirazrednici pri Sv. Bolenuku na Kogu je razpisano mesto nadeželnice in učiteljice, na šestrazrednici pri Sv. Tomažu na dve učiteljski mesti, eno le za učitelje. Prošnje je vložiti pri označenih krajnih šolskih svetih do 8. oktobra 1923.

— Razpis službe. Ravateljstvo splošne bolnišnice v Ljubli razpisuje za centralno lekarno v bolnišnici za takojšnji nastop mesto nediplomiranega farmacevtskega asistenta s stročnim izpitom. Prošnje je vložiti do dne 1. oktobra ravateljstvu splošne bolnišnice v Ljubli.

— Javna zahvala. Ob priliki prireditve 15letnice skupščine CMD v Ptuj ste se združili maione vsi sloji narodnega prebivalstva, da bi ta prireditve uspešno moralno in gnotno kar najboljšo. Oba podpisana odpora moške in ženske podružnice CMD v Ptuj se iskreno zahvaljujeta velikemu delu lepo organizirane jednote, ki ste jo tvorili ob tej priliki narodni sloji skupno. Posebej se poudarjamo velike zasluge naše posadke pod vodstvom g. podpolkovnika Božiča in majorja Kovačiča, ker je vse vojaštvo skozi cel teden pred prireditvijo vršilo delo na slavnostnih prostorih. Nadalje g. stavbenika Macuma, ker je na lastne stroške postavil šotore, g. lekarnarja Orožna, ker je vodil dekorativna dela na slavnostnih prostorih in plačal vse izdatke, g. akademikov, ker so prevzeli znano partijo opravil prireditve in vseh narodnih dam, ki so bile pravzaprav poštvovalne voditeljice vse prireditve. Vam vsem velja v imenu narodne stvari naša iskrena zahvala! Moška podr. CMD. — Ženska podr. CMD.

— Zahvala Ciril Metodove družbe. Letošnja 34. velika skupščina v Ptuj je kaj veličastno uspešna. Mnogostevilna udeležba skupščinarjev, izredno srčen sprejem na kolodvoru in pri sprevidu po mestu, obilno cvetje, ki se je na udeležnikih sipalo pri dohodu vlekla in med sprevidom, srčni pozdravni govori, vse to je vsakemu skupščinarju, zlasti tistim, ki so bili na skupščini 13. septembra 1908, dalo najlepše zadoščenje za takratne grde napade nahujskanh nemških tolpe. — Podpisano družbeno vodstvo spojuje svojo dolžnost, da izreka vsem dostojanstvenikom, zastopnikom raznih korporacij, šolski mladini in njenemu učitelstvu, vsemu drugemu občinstvu, zlasti pa vsem govornikom svojo toplo zahvalo. — Posebno zahvala pa zaslužita obe tujski podružnici, ki sta v najkrajšem času izvršili vse priprave in prireditve popoldanske veselice, ter se pri tem nista ustrašili napornega dela in izgube časa. — Povodom skupščine je Ciril Metodova Družba prejela več denarnih daril, telegrafičnih in pisemnih pozdravov. — Iskrena hvala vsem za vse to. — Korčno izreka vodstvo svojo toplo zahvalo C. M. Družbi naklonjenemu časopisu, ki je dragovolje prinašalo novice o družbi ter obirno poročalo o poteku te za družbo velpomembne skupščine. — Vodstvo »Družbe sv. Cirila in Metoda« v Ljubli.

— Popravek. V včerajšnji številki smo poročali na tretji strani pod naslovom: »Pretepač«, da je napadel Albin Skočer Antona Poljanca v gostilni pri »Deteljici«. Naprošeni smo, da to popravimo v toliko, da se napad ni izvršil v omenjeni gostilni, marveč neke na Starem trgu, čemur resnici na ludo drage volje ustrezamo.

— Okradeni, pozor! 50 kg rži in nekaj drugih stvari je bilo odvzetih dne 6. t. m. dvema delavcema, ko sta jih prinesla iz gozda v Rakovniško ulico. Komur so bile ukradene, naj se zgasi pri okrajnem sodišču v Ljubli, soba št. 55.

— Artilsko vreme v Ljubli. Včeraj smo imeli v Ljubli pravo artilsko vreme. Ves popoldan sta se menjavala solnce in dež. Okol potdne pa je pričela ob bliskanju in treskanju padati gosta toča. Nevihta je po nekaterih cestah v toliko koristila, ker je sprala bato in nesnago v kanale.

— Velika nagrada za uboj razbojnika. Pred nekaj dnevi se je posrečilo nekemu oblastnemu zapniku ubiti blizu Skopja zloglasnega razbojnika Memeda. Razbojnikovi tovariši so odnesli njegovo truplo kakih 500 metrov od mesta smrti in ga pokopali. Truplo so kmalu nato izsledili, zapnik pa je dobil 20.000 dinarjev nagrade.

— Tat v kozoletu. V kozoletu pri bolnici za kolero pri Ljubli je ukradel neznan postopač delavcu Francu Zajcu iz Ahacijev ceste iz žepa sukničja denarnico s 400 dinarji.

— V Celju je bilo ukradeno Edmundu Skubicu, zasebnemu uradniku, izpred pošte kolo znamke »Puche«, črno pleskano, vredno 1400 Din.

— Okradena selitev. Na kolodvoru v Brežicah je bilo vlomljeno v železniški voz, v katerem se je prevažala oprava preglednika fin. kontrole Franca Toša, ki se je selil v Radovljico. Tat je odnesel razno blago v skupni vrednosti 8000 Din.

— V Brezovem pri Pirečici je bilo pokradeno Jožetu Vasletu perilo, 2 klobuka, gamaše, obleka in dve srebrni uri z verzičico v skupni vrednosti 4000 Din.

— Družinska tragedija v Gradcu. V Gradcu se je izvršila te dni strašna rodbinska tragedija. Lastnik tvornice mila in sveč, Rudolf Sora je po noči ustrelil svoja 9 in 11 letna sinova, nato pa se samega sebe. Pustil je pismo, v katerem pove vzrok svojega dejanja. Storil je to zato, ker mu je žena jetnica umirala v bolnici in se je bal, da sta tudi sinova jetnica.

— Klub svobodne ljubezni v Novem Sadu. Te dni so zopet prišli na sled novemu klubu svobodne ljubezni, kar je povzročilo v mestu pravo senzacijo. Klub je osnovan nekí ravatelj filmskega podjetja v Novem Sadu. Osnovni ga je s pomočjo svoje 17letne hčerke, s katero je živel v dvijem zakonu. Na neverjetno prebrisane načine je bil v klub pritegnjenih 25 deklet in žen iz najodličnejše novosadske družbe in tam so se dogajale neverjetne rimske orgije. Da bi pa orgije ne ostale pozabljene, je prišel v klub tudi filmski operator, ki je člane in članice fotografiral v najrazličnejših položajih. Iz previdnosti pa so imeli obraze zakrite z maskami.

— Celjske novosti. Zbiranje knjig za koroško mladino. V četrtek, 20. septembra ob priliki 15-letnice september-skih dogodkov bo »klub napr. slov. akademikov v Celju« priredil zbirko knjig za Koroško mladino v mestu Celju, njega okoličar ter raznih večjih krajih celjskega okraja. Razpečavali se bodo tudi koleki v prid ljudskim ljudskim knjižnicam. Nameravano slavnostno zborovanje v četrtek zvečer v Narodnem domu odpade, ker se spominška slavnost s slavnostnimi govori, petjem in deklaracijami vrši v soboto zvečer ob 20. uri v Narodnem domu. — Odlikovan je z redom Sv. Save okrajni šolski nadzornik g. Ljudevit Černež v Celju. Red mu bo danes izročil g. vladni svetnik dr. Žužek ob priliki zborovanja učiteljskega društva za celjski okraj. — Epidemije. V zadnjem času ni bilo več slišati o epidemijah v Celju in celjskem okraju. V okraju se je zdu-

zopet pojavila griža in leži v celjski bolnici več na griži obolelih bolnikov. V mestu samem pa se je pojavil tudi en slučaj škrlatink. Zdravstvene oblasti so vse potrebno ukrenile, da se razširjanje epidemije onemogoči. — Avtomobilska nesreča pred sodiščem. 26. avgusta se je pri Podplatu, blizu Rog. Slatine prevrnil avtomobil stolastnika usnarje Aleks Podvinec v Radečah, Abrahamu. Pri tem je smrtno ponesrečila Abrahamova soproga, drugi potniki pa so bili lahko poškodovani. Sofer Viktor Horaček se je te dni zagovarjal radi te nesreče pred celjskim okrožnim sodiščem, katero ga je obsodilo na 1 mesec strogega zapora.

— Mariborske novosti. V Razlagovi ulici 21 stanujoči Angeli pl. Podrazcejevi je bilo za njenega bivanja na posvetu pri Strigovi ukradenih iz podstrešja mnogo dragocenih starinskih predmetov v skupni vrednosti okroglo 75.000 Din. Tukajšnji policijski organi so izsledili tatvino v osebi Adolfa Ušiča, ki je pred kratkem vlomil tudi v Ljudsko knjižnico v Narodnem domu in odnesel večje število knjig. Uršič, ki se nahaja zaradi raznih goljufij v zaporih ljubljanskega deložnega sodišča, bo tudi za ta svoj čin primerno obremenjen. Del ukradenih stvari se je posrečilo najti in vrniti lastnici. — Za dobavo mesa mariborski garniziji se vrši dne 20. t. m. od 11. ure dopoldne pri komandi vojnega okruza v dravski vojašnici ofertalna licitacija. Dnevna potreba garnizije znaša 750 do 800 kilogramov. — K inšpiciranju tukajšnje garnizije je v sredo dospel iz Ptuja v Maribor pomočnik komandanta IV. armijske oblasti general Božidar Srečkovič.

— Tečaj za strojepisje in stenografijo. Na zasebnem učilišču Legat v Mariboru začnejo novi tečaj za strojepisje in stenografijo dne 1. oktobra in trajajo 4 mesece. Vpisovanja in pojasnila v trgovini s pisalnimi stroji Legat, Maribor, Slovenska ulica št. 7, telefon št. 100.

— Plesni tečaj Slovenskega trgovskega društva »Merkur« v Ljubli se začne začetkom meseca oktobra t. l. Prijave se sprejemajo še do 22. septembra v društveni pisarni Gradišče 17/1 od 9. do 12. in od 3. do 7. ure zvečer. — Odbor.

— Javna tombola Sportne zveze je proložena na nedeljo 23. t. m. Tablice se se na razpolago ter opazljamo občinstvo, da sega pridno po njih. Dobitki so krasni ter bodo nedvomno vsi zadovoljni z njimi. — Tablicam je cena Din. 2.50 za komad ter se dobe v trafikah in nekaterih trgovinah. — Kupujte tablice v proseh spotal

— Kino Ideal. Da se vstreže splošni želji p. n. občinstva, se film »Most vzdih-ljave«, I. del, predvaja izključno še danes, v četrtek. — Predvajanje II. dela tega filma se prične v petek, dne 21. t. m. in traja do vsehvi nedelje, 23. t. m. — Predprodaja vstopnic vsak dan dopoldne od 10. do 12. ure pri blaginji.

Novosti iz Primorske.

— Izpodirvanje naših obrtnikov na Primorskem. Iz vseh krajev Primorja prihajajo vesti o odvzemanju gostilničarskih koncesij slovenskim gostilničarjem. To pa se ne dogaja radi boja proti alkoholizmu, kajti njihove koncesije se izdajajo Italijanom ali njim »priljubljenim« ljudem. Nevarnost je, da se bodo odvzemale koncesije tudi vinar-skim zadruham, kar bi značilo težak udarec za vinogradnike, ki so vsaj na ta način spravili kolikor toliko vina v promet.

Šah.

— Izredni občni zbor »Ljubljanskega šahovskega kluba« v Ljubli se vrši v soboto dne 29. sept. t. l. točno ob pol osmi uri zvečer v klubovni lokali »Narodne kavarne« s sledečim dnevnim redom: 1. Poročilo predsednika, tajnika, blaginajnika in knjižničarja. 2. revizijsko poročilo in podelitev absolutorije staremu odboru, 3. volitev novega odbora, 4. predlogi članov, in 5. razmoterost. — V slučaju nesklepnosti vrši se glasom pravil pol ure pozneje drugi občni zbor z istim dnevnim redom in ne oziiraje na številu udeležencev. Dostop k občnemu zboru imajo klubovi člani in po njih vpeljeni prijatelji šahovskega kluba. Člane se opozarja, da imajo pravico staviti predloge in voliti ter voljeni biti na občnem zboru izključno le oni, ki se izkažejo s član-sko legitimacijo in ki so plačali članarino vsaj do konca septembra t. l. Predsednik.

Dopisi.

— Iz Domžal nam poročajo: Svet za tukajšnje brezično postajo je kupljen. Ko pride iz Berlina za radio-postajo potreben material, se bo pričelo z delom. Baje bo postaja še pred novim letom dograjena. — V slannikarski obrti je sedaj mrtva sezija, prihodnji mesec se bo pa delo po tvornicah zopet oživilo. Danes je v Domžalah pet velikih slannikarskih industrij poleg več manjših slannikarskih obrti. Slannikarska obrt se je pričela pri nas pred kakimi 70 leti. Prva zastopnika slannikarstva sta bila Slovenca Jančigaj in Maček. Tirolci so se pri nas kasneje naselili. Oprileli so se slannikarske obrti in danes so bogati veleindustrijalci. Nemška ošabnost jih je zadnja leta močno popustila. Zda se uče slovenskega jezika in ga že precej dobro govorijo. Današnji dan se izdelujejo slanniki po večini iz domače slame, pred vojsko so zo pa uvažali iz inozemstva. Da je slannikarstvo Domžalcem važen vir dohodkov, je jasno ko beli dan. V tvornicah ima skozi več mesecev na stotine deklet in žen vsakdanji kruh, poleti delajo pa na polju. In na ta način si varčne precej prihranijo za stara leta. — Domžalci imamo električno razsvetljavo, žal da dotično podjetje ni v spretih rokah ter nam električna luč večkrat odpove. Želeji je, da se hitro v elektromotorju že skoraj temeljito popravi, da ne bomo zopet brez luči v zimskem času, ko bo sama noč. — Poleg kolodvorja zida trgovec M. veliko poslopje, ki bo stalo več milijonov. Sploh pa imamo Domžalci več lepih hiš in vil. — Doslej smo spravili s se-nežeti in s polja lep pridelek pod streho, a imamo še polne roke dela doma in na polju. Kopljemo krompir, ki ga je jako dosti, a je ponekod gnil, kar je kriv vsakekor zadnji preobilni dež in pa lega njiv. Proso, ki ga zanjemo in deloma tudi že manemo, se je prav dobro obneslo. Nadvse lepa pa je ajda. Če ne bo slane, bomo pospravili z njiv obilen ajdov pridelek. Tudi sadna letina ni preslaba. Zlasti hrusk je dosti več ko lani, jabolk pa nekaj manj. — Čebelarji so tudi zadovoljni s čebelami, ki so jim nanosile posebno zadnji čas obilo sladkega pridekla. — Govedina je po 96, teletina po 110 kron kilogram, mleko pa po 12—14 kron liter.

Sport in turistikla.

— Jugoslavija-Romunija. Navedena, po številu že tretja reprezentančna tekma med obema državama se vrši letos v Zagrebu in sicer 14. oktobra. Tekmo bo sodil znani internacionalni sodnik Holandec Boas. Kakor že znano, je poklonil kralj Aleksander, najvišji protektor našega sporta za zmagovalca v teh tekmah krasen in dragocen zlat pokal, ki je za sedaj po pomladanski zmagi v Bukarešti v naši posesti. V Zagrebu se za to novo srečanje, kakor je videti in slišati dobro pripravljajo. V namen sestave reprezentance je savez odredil v nedeljo training A- in B-teams. A-team, naša predvidvana reprezentanca je bil poražen od B-teamsa s katastrofalnim searom 7:2. V sled te nepričakovane katastrofe vlada v Zagrebu velika skrb. Vse dnevne časopise se bavi s temo o sestavi našega reprezentančnega teama ter svetuje savezu sestavo teama ta v eni obliki, oni v drugi itd. Vseakor ima savez veliko odgovornost pred celo našo sportno javnostjo, ker team, ki ga postavi v boj proti Romunom, mora zmagati tudi v Zagrebu, ako hočemo, da obdržimo kraljev pokal in da inozemstvo uvažuje našo zmago v Bukarešti in jo ne smatra kot gol slučaj sreče. Na češkoslovaški narodni praznik dne 28. oktobra igra pa naša nogometna reprezentanca v Pragi proti reprezentanci Češkoslovaške. Spor, ki je nastal med našim in češkim savezom, ko je bila lanko leto na Vidov dan v Zagrebu poražena češka reprezentanca od naše 3:4, bo s to tekmo tudi pred javnostjo likvidiran. Težka bo gotovo ta pot v Prago, kajti Čehi se nameravajo prav gotovo temeljito revanširati za lanskoletni poraz.

Izpred sodišča.

FUSTITE OTROKE!

Neki Martin Ivanuša je bil obtožen, da je v nekem hotelu v Dol. Logatcu 25. junija zvalil v svojo sobo petno rusko begunko Eno Polunino, jo omejeval v osební svobodi in ji ponujal 10 Din za poljub. Obsojen je bil radi omejitve svobode na dva meseca ječe.

THIOTAPSKA KUPČIJA.

Alojzij Logar iz Kalcev se je dogovoril s posestnikoma Jakobom Grudnom, da mu prevede proti dobri nagradi dva konja preko italijanske meje k posestnici Menartovi v Novem svetu, ki je konje kupila. Logar se je peljal nekaj časa z Grudnom. Pri neki gostilni blizu meje pa je pustil Grudna v hiši, sam pa se je odpeljal z vozom in opremo preko meje. Logar je kasneje res izročil Grudnu kupnino za konje. Gruden pa ga toži sedaj še za voz in dve opremi v skupni vrednosti 5000 Din. Jakob Gruden je vrh tega še obtožen, da je 27. junija pri sodišču v Logatcu krivo pričal. Zasižen je bil ravno zaradi te zadeve in ker se je bal kazni radi thiotapstva, je trdil, da Alojzija Logarja sploh ne pozna. Ker je ta zagonetna prekomerna kupčija še nepojasnjena, je bila obravnava preložena.

ŽELEZNIŠKI STRAJK LETA 1920.

Vlakovodje drž. žel. Jakob Žumer, doma iz Vogelj pri Kranju, takrat na Koroški Beli, je bil obtožen, da je povodod železničarskega strajka 19. aprila 1920 na Jese-nicah pozival na nekem shodu železničarje k nepokorščini. Ko so bili kmalu na to pozvani vsi stavkujoči železničarji na orožne vaje se obtoženec ni odzval. Žumer se je zagovarjal, da takrat ni bilo shoda, marveč slučajen sestanek stavkujočih železničarjev. Govoril je res, toda ni hujskal, marveč pomirjal razburjene tovariše. Za poziv na orožne vaje ni vedel, ker ni dobil poziva, tudi ni bil pristojen v Jugoslavijo. Priče so tudi izpovedale v tem smislu zagovora ter so potrdile, da je obtoženec dober in pošten delavec in ni znan kot hujskač. Obtoženec je bil oproščen.

NEVARNO DESINFICIRANJE.

Jakob Renko, po domače ta star Gmajnar je bil obtožen, da je hotel zastrupiti svojemu zetu Pavlinu na Lazah 3 prečišče s karbolovo kislino. Mož je priznal, da je res vil v prečišče korito nekoliko karbolove kisline, to pa le v prazno korito in ne v hrano in le radi tega, ker je hotel obvarovati žival pred nalezljivo boleznijo, ki je uničila v sosesčini že več živali. Živnozdravnik Ivan Demšar je sicer ugotovil, da bi ta količina popolnoma zadostovala, da bi prečišči poginili, vendar bi jo bil moral premešati med hrano, kar same kisline žival itak ne bi jedla. Star Gmajnar je bil oproščen.

Mariborska porota.

SMRTNA OBSODBA.

Maribor, 19. sept

Pred nabito polno sodno dvorano se je danes, v sredo zagovarjal pred poroto 55letni ruski begunec Vasilij Černjenko, ki je bil v zadnjem času sluga pri inženirju ljutomerske gradbene sekcije Ganusovem v Ljutomeru. Ganusov je bil prve dni julija t. l. nekaj dni službeno odsoten in sta bila doma le njegova 26letna žena in triletni sinček. Dne 7. julija t. l. zjutraj je Černjenko, ki je spal v predsobi družine Ganusove, pgtelkel navidezno razburjen k so-sednji družini geometra Mataševa in jih pozval, naj pridejo v stanovanje inženirja Ganusova. Tam so našli poleg razmetane postelje popolnoma golo Ganusovo ženo z daviljeno na tleh, poleg otroške postelje pa je visel obešen z obrisako njen triletni sinček. Sluga je izjavil, da se je zvečer vlekel spat in da ni ponoči ničesar slišal, spal-nico pa je zaklenil od zunaj, ker je bil pri gospej njen ljubček Ivan Ovčarov in mu je hotel na ta način onemogočiti, da odide pred prihodom inženirja Ganusova. Osu-mnil je takoj Ovčarova, da niheče drugi ni mogel dejanja izvršiti kakor on. Potek preislave pa je dokazal, da je osumljeni Ovčarov pri stvari popolnoma nedolžen in da je glavni krivec Černjenko sam. Znan je bil kot velik pohotnež, ki je že delj časa zasledoval svojo gospodinjjo. Priče so tudi slišale okrog pol 1. ure ponoči otroški jok, ki pa je hipoma utihnil. V postelji obtoženca so našli okrvavljene plače, na obrazu pa je imel več prask, ki so izvirale po izjavi izvedencev od nohtov umorjene. Tudi na njegovih srajci je bilo več las umorjene Ganusove. Kljub temu, da je obtoženec trgovar-nom zanikal svojo krivdo, so porotniki potrdili vprašanje na umor, vsled česar je bil Černjenko po kratkem posvetovanju c-so-jen na smrti na vešalih.

Borzna poročila.

Beograd, 19. septembra. Devize. Dunaj 0.1313—0.1315, Berlin (za 1 milijon mark) 0.55—0.58, Budimpešta 0.52—0.54, Bukarešta 43.25—43.75, Italija 412—414, London 425.25—425.75, New York, ček 92.80—92, Pariz 539.50—541, Praga 279.50 do 280, Sofija 88.50—90, Solun 166—168, Svica 1650—1652.

Zagreb, 10. septembra. Devize. Dunaj 0.13075—0.13175, Berlin (za 1 milijon mark) 0—0.35, Budimpešta 0.50—0.53, Bukarešta 0—44, Italija, izplačilo 412—414, ček 407—410, London, izplačilo 423.50—424.50, New York, ček 92.50—92.25, Pariz 537.50—542.50, Praga, izplačilo 280—281, ček 278—279, Svica, izplačilo 1650—1657.50, ček 1645—1655, Valute. Dolarji 91.50—92.50, avstrilske krone 0.132—0.1325, lire 403—404.50.

Curih, 19. sept. Berlin 0.030030, New York 566.50, London 25.70, Pariz 33.05, Milan 25.65, Praga 16.98, Budimpešta 0.003125, Bukarešta 2.60, Beograd 6.10, Sofija 5.35, Varšava 0.0020, Dunaj 0.0080, avstrilske krone 0.0080.

Praga, 19. septembra. Dunaj 4.53, Berlin 0.155, Rim 150.75, avstrilske krone 4.52, lire 149.75, Budimpešta 17.30, Pariz 198.25, London 153.50, New York 33.75, Curih 600.75, Beograd 36.50.

Dunaj, 19. septembra. Devize. Beograd 763—767, Berlin 0.22—0.275 (za 1000 mark), Budimpešta 3.75—3.85, Bukarešta 318—320, London 321.00—322.00, Milan 2124—2136, New York 70.935—71.185, Pariz 4132—4148, Praga 2125—2135, Sofija 662—666, Curih 12.505—12.555, Valute. Dolarji 70.560—70.960, bolgarski levi 640—648, nemške marke (za 1000 mark) 0.25—0.30, funti 319.200—320.800, francoski franki 4081—4115, lire 3100—3120, dinarji 754—760, romunski lei 310—314, švicarski franki 12.390—12.470, češkoslovaške krone 2107—2123, madžarske krone 2.30—2.50.

Berlin, 19. septembra. Dunaj 2553.60, Milan 8.039.850, Praga 5.446.350, Pariz 10.573.500, London 822.937.500, New York 181.545.000, Curih 31.920.000, Beograd 1.945.125.

Glavni urednik: Ivan Podržal.

Odgovorni urednik: Miha Gaberšek.

Last »Zvezne tiskarne« v Ljubli.

Večje stanovanje se zamenja v Ljubli. Po-nudba na upravo lista pod »ZAMENJAV«.

Harry Piel Jezdec brez glave pride v KINO TIVOLI

Edmond et Jules de Goncourt:

Renée Mauperin.

(Roman.)

(Nadaljevanje.)

— Verjamem, je dejal g. Mauperin.
— Kje je moja krogla? Tale? Da... Tako sem se popolnoma spreobrnil, samo...
— Samo?
— Samo še nekaj... o tej stvari pa imamo še vedno isto mnenje, to pa povem samo vam... vse kar je farškega, zame... osemnajst... polomil sem ga... Tukajšni je večkrat povabljen pri nas, ker je dobra duša, toda duhovniki... Če jih človek tako dobro pozna kot jaz, ki sem si zlomil nogo pri nočnem skoku čez zid semenišča! Zogotavljam vam, g. Mauperin, sami jezuiti!
Hommes noirs, d'où sortez-vous?
Nous sortons de dessous terre.
(Črni možje, odkod prihajate?)
Prihajamo iz globočine zemlje.)
Enaindvajset... samo tri vam še manjkajo...
— Nikdar še nisem videl gospe Bourjot tako dobre volje, je dejala gospa Mauperin, ko so bili spet na vozu.
— Čuden možic, ta g. Bourjot, je dejal g. Mauperin.
— Meni se je zdela Noémi zelo čudna — je dejala Renée. — Ali si videl Henri, kako ni hotela igrati?
Henri ni ničesar odgovoril.

XIII.

Noémi je ravnokar vstopila v salon Mauperinovi; bilo ji je neprijetno in skoraj se je sramovala. Sledila ji je učiteljica. Na pragu je z enim pogledom premerila celo sobo in kot bi se bila malo pomirila, je pomolila čelo gospe Mauperin v poljub, obe lici pa Renée, ki ji je vsa v smeju in blebetaje odzela plašč iz ram, odvezala in dvignila klobuk.
— Gospoda Denoisela poznaš — je dejala Renée in vrtela na svoji mali pesti dražestni beli klobuček, ki je bil okrašen z lilijami — naš ravnatelj je, profesor, šepetavec in prižigalec luči na odru, vse ob enem!
— Nisem pozabila, kako ste bili zame dobri, ko sem bila mala.
In Noémi je zardela pri tem spominu na otroška leta in podala Denoiselu roko prav srčno nerodno in boječe, in pri tem je držala svoje prste tesno sklenjene.
— Toda kakšno toaletto imaš — je nadaljevala Renée in se vrtela okoli nje. — Res krasna si. — In popravljala tu in tam gube njene svilene bluze, potegnila za krilo in se priklonila do tal: — Matilda, ki jo boš igrala, bo pa res lepa. Jaz bom še ljubosumna... Poglej, mama, ali ti nisem rekla, da je večja od mene.
Prišla je okoli pasa, jo vlekla do ogledala, se stisnila k njej, da se je rama dotikala rame in dejala: — Ali vidiš?
Učiteljica je bila zginita v kotu salona, gledala je slike knjige, ki si je ni upala niti čisto odpreti.

— Kaj pa če bi začeli čitati igro, dragi otroci? je dejala gospa Mauperin; Henrija ni treba čakati. Prihajal bo šele k zadnjim skušnjam, ko bodo igralke že dobro izvežbane!
— Oj, pusti nas malo, mama, da se pogovorimo... Sedi sem, Noémi. Imam ti povedati toliko skrivnosti, toliko novic, odkar sem te zadnjič videla. Že cela večnost je od tega...
In Renée je začela z Noémi enega onih pogovorov, ki šepetajo kot potoček, ki so sveži, svetli, nevsahljivi, ki se lomijo v smeju in izgubljajo v šušljanju. Noémi je bila v začetku v defenzivi, a kmalu se ji je jezik razvzel in druga je spraševala drugo, kaj je vse doživela v času tako dolge ločitve. Človek bi rekel, če bi jih bil tako poslušal pol ure, da sta se te dve srca mladih žen skupaj našli svojo otroško dušo.
— Jaz slikam, je dejala Renée; in ti? imela si lep glas...
— O, ne govori mi o tem, je odvrnila Noémi. Peti moram... Mama hoče, da pevam pri njenih velikih soarejah. Ti ne veš... če je toliko ljudi... in vsi me gledajo... kar zdrgetam — o, bojim se... prvič sem se jokala.
— Toda, čuj, južniali bomo... ali imaš še vedno tako zelena jabolka?
— Ne, hvala lepa, moja mala Renée, res nisem lačna.
— Denoisel, kaj pa vidite tako zanimivega skozi okno?
Denoisel je gledal na vrtu Bourjotjevega služabnika. Pobrisal je prah s klopi s finim robcem

iz batista, ga položil na zelene deščice, se vsedel nanje prav previdno v svojih rdečih baržunastih hlačah, prekril noge, potegnil cigaro iz žepa in jo pripalil. Kadil je ponosno in nesramno in zaničljivo gledal okoli sebe malo posestvo, kot človek, ki služi v gradu in katerega gospodar je posestnik parka.
— Jaz, ničesar... je dejal Denoisel in stopil od okna proč; bal sem se, da ne bi bil indiskreten.
— O, sedaj sva si že povedala vse svoje malenkosti in lahko prisedete.
— Ali veš, koliko je ura, Renée? Ako hočete začeti z igro danes...
— Glej, mama, tako vroče je danes... in po vrhu je še petek...
— In leto se je začelo s 13., je dejal resno Denoisel.
— Res? je dejala Noémi in ga zaupno pogledala.
— Ne poslušaj ga; tako te bo vjel. Cel dan ti uganja take burke, ta Denoisel... Kaj ne, začeli bomo prihodnjič? Saj imamo časa.
— Kakor hočeš, je dejala Noémi.
— Torej pustimo za to pot... Zabavajte nas malo s svojimi neumnostmi, gospod Denoisel, pa takoj... Dam vam za to eno svojih slik...
— Gospodična, pomislite, je dejal Denoisel, govoreč proti Noémi; pomislite, da mi je že dala sliko buče in citrone in kot pendant gobo s kosom sira... Vem, da mi je dala to od srca, toda, moja soba izgleda kot soba prodajalca zelenjave.

Brzo - brzo
na vlak v Celje v veletrgovino
R. Stermecki, kjer kupite letos
sukno
za moške in volneno za ženske obleke, parhent, belo, pisano in rujavno platno, kakor tudi vso drugo manufakturno robo po čudovito nizkih cenah. V lastnem interesu se vsakemu priporoča, da enkrat poskusi kupiti v veletrgovini
R. STERMECKI, CELJE.
Trgovci engros-cene.

Protiv znojnih nogu upotrebite
HOFER PUDER br. III.
Dobiva se u svim apotekama i drogerijama.
RAVE d. d., ZAGREB.

Telefon 436
TOVARNA KANDITOV
FRAN ROZMAN
MARIBOR
Aleksandrova cesta št. 57
priporoča vse vrste kanditov (bonbonov) po najnižjih tovarniških cenah.
Zahtevajte cenik!

Francoske in nemške
prevode vseh vrst iz in razne jezike izvršuje in preskrbi sodniško overovljenje prof. dr. Pavel V. Breznik, sodno zaprišezen tolmač, uraduje dopoldne na realni, popoldne Dalmatino-va ulica 2/II. nadstr. levo.

Poslovodjo
izurjenega v trgovskih poslih s primerno kavcijo za Ljubljano in prodajalco za deželo sprejme Splošna gospodarska zadruga za Slovenijo. Plača po dogovoru, nastop takoj ali 25. oktobra. Pismene ponudbe s priloženo izjavo o vrednosti vsake dan med 4. in 6. uro v pisarni Gospodarskega c. št. 2, Ljubljana. Načelnstvo.

Stanovanje
najmanj dve sobi išče srednješolski profesor poročen, brez otrok. Naslov v upravi lista.

Zastopstvo
katerekoli stroke za Stajersko, prevzame večja tverda v Celju. Pisarna in lepo, suho, obsežno skladišče pri kolodvoru. Ponudbe na upravo lista.

Dva dijaka
se sprejmeta na stanovanje in hrano. Naslov v upravi lista.

Knjigovodja
samostojen, obenem perfekten korespondent (slovensko nemško, italijansko in francosko) z večletno prakso, v vseh pisarniških poslih dobro verziran, agilen, dober organizator išče primernega mesta. Gre tudi na deželo. Nastop takoj. Cenj. dopisi pod „Zanesljiv“, na upravo lista.

Dobrosrčnim in premožnim slojem.
Invalidna družina brez vseh dohodkov, katere oče je invalid z 100%, dela nezmožnostjo, mati pa tudi slaba, brez strehe in brez premoženja, skratka brez vsega, prosi dobrosrčne premožne sloje, da bi ji pomagali, bodisi v denarju, živemu ali obliki, ker so otroci vsi nagi in lačni. Naslov se izve v glavnem tajništvu NRS v Ljubljani.

Izvišuje se
prevajanje in korespondenca v srpskem nemškem francoskem in italijanskem jeziku. Naslov pri upravi Jutr. Novosti.

Specijalna mehanična delavnica
za popravilo pisalnih in računalniških strojev. L. Baraga, Ljubljana, Šelenburgova ul. 6/L.

MALI OGLASI:
Cena oglasom do 20 besed Din 5.—; vsaka nadaljna beseda 25 para, z davčno vred.

Mehlovano sobico,
majhno, s posebnim vvhodom išče služkinja za takoj, najraje v parterju ali dvorišču. Ponudbe s ceno upravnisti listu.

Velika izbira
otroških vozilov, dvokoles in motorjev. Orionetto, Motoretto, Omega, D. K. W., kakor tudi dišalnih strojev po nizki ceni. — Sprejemajo se v popolno popravilo za emajliranje z ognjem in ponikanje dvokoles, otroški vozilki, šivalni in razni stroji. — Tribuna F. B. L., tovarna dvokoles in otroških vozilov, Ljubljana, Karlovska cesta št. 4.

Instrukcije daje
dijak (maturant) iz vseh predmetov (posebno iz matematike in latinščine). Cenj. ponudbe pod „Dobro inštruktor“, na upravo lista.

Nov čoln (Kielboot)
na 2 para vesla za 3 — 4 osebe se prodaja. Več se poizve pri J. Bitenc, mizar, Poljanski nasip 40.

Zamenja se
stanovanje, soba in kuhinja, prtiliže v Rožni dolini za enakega v mestu ali izven.

Raznovrstno pohištvo
stalno v zalogi. Zaloga „A-Z“ panjev. Zahtevajte cenik. Erman & Arhar, mizarstvo, Št. Vid nad Ljubljano 4.

Stanovanje
ali večjo prazno sobo tudi v okolici išče iz Trsta izgnana družina državnega uradnika. Nujno. Ponudbe na Andrej Škulj, Resljeva cesta 24/II.

Posestvo
68 oralov, 36 orlov lev lepega gozda z živino in celoletno 1.000.000 K. polovico se plača tekom 2 let. Vila, graščina slična, s parcelo od 3 do 175 oralov.

Gostilna
na prometnem mestu v Mariboru ugodno plačilo.

Trgovske
hiše, tovarne, vile prodaja realiteta pisarna Zagorski, Maribor, Barvarska ulica 3.

Parcela v Rožni dolini
z živo ograjo sadonosnikom 370 m² na vogalu dveh ulic lepa solnčnata lega, pripravljena za zgradbo eno ali dvodružinske vile se prodaja. Ponudbe pod „Redkost“ na upravo lista.

Lepa soba
v bližini univerze se išče za boljšega dijaka filozofa z 1. oktobrom. Cena s kurjavo, razsvetljavo in event. jutranjo kavo, pod „Lepa soba“ upravi tega lista.

Staro ovanje
najmanj 2 sobi išče zakonski par brez otrok. Nagrada: eno leto francoske ure zastoj. Plačava tudi visoko najemnino. Najin naslov v upravi lista.

Priporočila se
konfokcija, krojačnica za dame in gospe po meri, po najmodernejših žurnalih, Brata Brunskele, Ljubljana, Židovska ulica 5.

Vpokojenec
želi dopisovanja z vpokojenko. Pismene ponudbe pod „Obrtnik“ na upravo lista.

Sprejme se
pekovski vajenec in vajenka za mešano trgovino, starost ne pod 14 let. Sprejmeta se samo iz dežele. Poizve se pri Ivan Vrtačnik, Ljubljana, Tržaška cesta št. 19.

Rabljeni pisalni stroji
najboljši znamk, dobro popravljani, napredaj. Ant. Rud. Legat, Maribor, Slovenska ulica 7 — telefon 100.

Blazine, žima
morska trava. Peter Kobal — Kranj, Glavni trg, tvornica vseh vrst blazin, žime in morske trave, modroce na peresih. Specijalna tverda za izdelovanje klubgarit. — Najnižje cene! — Najsolidnejši izdelki! Zahtevajte oferte in cenike!

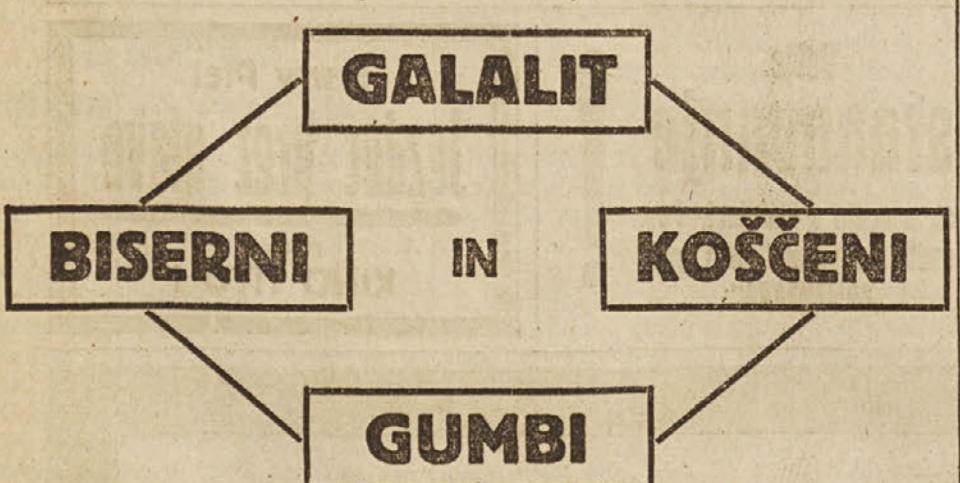
Za svoj dom
kot temeljni kamen ali preskrba za družino je tudi od nečlanov vsaka vloga od 10 Din dalje. Zelo ugodno obrestovanje pri „Mojmir“ registr. kreditni in stavbi zadrugi Maribor, Rotovski trg 1. Posluje vsako sredo in nedeljo od 9 — 11 ur dopoldne.

Ugodna prilika!
Prodaja se 80 kom. lončenih posel razne velikosti in še v prav dobrem stanju. Interesenti naj se obrnejo na upravo hotelskega „Slon“ Ljubljana.

Mali oglasi imajo uspeh!

„GUMBARN“ - Slovenska Bistrica

Odlikovana z zlato kolajno.

Telefon br. 5. — Brzjavlj: Gumbarna Slovenska Bistrica.

Slavnemu občinstvu, kakor tudi vsem cenj. interesantom vljudo naznanjamo, da smo oddali glavno zastopstvo za naš patentirani ogrevalni aparat **„TOPLODAR“** za Ljubljano in ljubljansko okrožje tvrdki „JUGOMETALJA“, Ljubljana, Kolodvorska ulica št. 18., preje Produktivna zadruga kleparjev, inštalaterjev, kotlarjev, ki bo vse v Ljubljani in ljubljanski okolici naročene aparate postavila v brezhibno delovanje. Za vsak aparat jamčimo in prosimo, da se vsa številna naročila oddajajo tej tvrdki, ki jih bo precizno in solidno izpeljala.
Kovinstiskarska Industrija **R. Nipič & drug, Maribor.**

L. Mikuš
Ljubljana,
Mestni trg 15
izdelovatelj
dežnikov
Zaloga
sprehajalnih
palic.
Popravila točno in solidno

Delavnica
za precizno mehaniko
Viljem Sequart
Ljubljana
Šelenburgova ulica 4
(na dvorišču).
Solska in precizna risalna orodja.
Merilni instrumenti.
Merila in tehnične potreščine.

Izšla je
„Splošna knjižnica“
v založbi
Zvezne tiskarne
in knjigarne
v Ljubljani.

Risalni papir • Minister papir
Uradni papir • Ovojni papir
in vse šolske potrebščine priporočila po
znižanih cenah
M. Tičar, Ljubljana.

Jadranska banka - Beograd
Delniška glavica: Din 60.000.000. Rezerva: Din 32.515.000
Podružnice:
Bled, Cavtat, Celje, Dubrovnik, Eicegnovi, Jelsa, Jesenice, Korčula, Kotor, Kranj, Ljubljana, Maribor, Metković, Prevalje, Sarajevo, Split, Sibenik, Zagreb
Amerikanski oddelek.
Naslov za brzjave: **JADRANSKA.**
Afilirani zavodi:
JADRANSKA BANKA: Trst, Opatija, Wien, Zadar.
FRANK SAKSER STATE BANK, Cortlandt Street 82, New-York City.
BANCO YUGOSLAVO DE CHILE: Valparaiso, Antofagasta, Punta Arenas, Puerto Natales, Porvenir.